

Høringsinstansene

Dato
15.06.2011

FORSLAG TIL POLITIREGISTERFORSKRIFTEN – HØRING

1. INNLEDNING OG BAKGRUNN

Proposisjonen til politiregisterloven ble første gang fremmet ved kgl. res. 21.8.2009 i Ot.prp. nr. 108 (2008-2009), og deretter fremmet igjen 9.10.2009 i Prop. 12 L. Loven ble vedtatt 11. mars 2010, jf. Innst. 139 L (2009-2010) og sanksjonert ved kongelig resolusjon 28. mai 2010. Politiregisterloven regulerer behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten samt vandelskontroll. Politiregisterloven gjennomfører videre EUs rammebeslutning 2008/977/JIS av 27.11.2008 om vern av personopplysninger i forbindelse med politisamarbeid og rettslig samarbeid i straffesaker, også kalt rammebeslutning om personvern i tredje søyle.

For at loven kan tre i kraft er det nødvendig å utarbeide forskrift og det må videre fremmes en iverksettingsproposisjon, jf. nærmere om dette i punkt 2.

Disposisjonen videre i høringsnotatet er følgende:

2. Kort om iverksettingsproposisjonen
3. Hva er gjenstand for forskriftsregulering
4. Hovedinnholdet i forskriften
5. Arbeidsmåte og videre fremdrift
6. Nærmere om forslaget til forskrift
 - 6.1 Del 1: Generelle bestemmelser og behandlingsansvar
 - 6.2 Del 2: Krav til behandlingen av opplysninger
 - 6.3 Del 5: Klage og erstatning
 - 6.4 Del 6: Politiets sikkerhetstjeneste (PST)

- 6.5 Del 8: Vandelskontroll og akkreditering
- 6.6 Del 9: Informasjonssikkerhet, internkontroll og sporbarhet
- 6.7 Del 12: Forskrift om behandling av opplysninger i henhold til internasjonale rettsakter
- 7. Kort om de delene av forskriften som blir sendt på høring senere
 - 7.1 Del 3: Tilgang, utlevering og taushetsplikt
 - 7.2 Del 4: Informasjonsplikt, innsyn, retting, sperring og sletting
 - 7.3 Del 7: Nærmere om behandling av opplysninger i straffesaker
 - 7.4 Del 10: Meldeplikt, tilsyn og personvernråd giverordning
 - 7.5 Del 11: Forskrift til politiets registre
- 8. Økonomiske og administrative konsekvenser

2. KORT OM IVERKSETTINGSPROPOSISJONEN

Hovedbegrunnelsen for at det må fremmes en iverksettingsproposisjon er at det i Ot.prp. nr. 108 ikke ble fremmet nødvendige endringsforslag i andre lover, herunder nødvendige endringer i straffeprosessloven og opphevelse av strafferegistreringsloven. Videre vil det være nødvendig å foreslå noen overgangsregler, noe som har sammenheng med at enkelte bestemmelser ikke vil kunne tre i kraft før innføring av ny informasjonsteknologi.

Endelig tas det sikte på at man i denne proposisjonen gjennomfører endringer i andre lover grunnet nye regler om vandelskontroll. Justisdepartementet har tidligere tilskrevet samtlige departementer og bedt om at de foretar en gjennomgang av sin lovgivning på dette felt. De endringene som må foretas er av ulik karakter. Det må overføres ca. 20 hjemler for utstedelse av politiattest fra strafferegistreringsforskriften § 12 til de aktuelle spesiallovene, og bestemmelsen om barneomsorgsattest må innføres i de aktuelle lovene. Derneft må det foretas en generell "oppdydding" i de lovene som hjemler vandelskontroll. Dette knytter seg blant annet til terminologien, uklarheter om omfanget av vandelskontrollen og det forhold at politiregisterloven ikke lenger åpner for utlevering av opplysninger fra politiets side i forbindelse med skikkethetsvurderinger.

Iverksettingsproposisjonen vil bli fremmet ved årsskifte 2011/2012.

3. HVA ER GJENSTAND FOR FORSKRIFTSREGULERING

Utformingen av politiregisterloven har vært basert på at det i det alt vesentlige kun gis anvisning på prinsippene og hovedreglene, noe som innebærer at forskriftene vil bli tilsvarende omfattende.

Politiregisterloven inneholder både obligatoriske og fakultative forskriftshjemler. De obligatoriske forskriftshjemlene er nedfelt i ulike bestemmelser i loven, mens de fakultative forskriftshjemlene er samlet i § 69 nr. 1 til 23. Den mest sentrale av de obligatoriske reglene er § 14, hvoretter samtlige av politiets registre skal ha en egen

forskrift om de forhold som er listet opp der. Forskriftene til de ulike registre vil bli samlet i del 11 i forskriften.

Flere av bestemmelsene i forskriften vil utfylle lovens bestemmelser, og utformingen av disse vil være basert på de forklaringer og presiseringer som er uttalt i proposisjonen. Dette betyr samtidig at disse bestemmelsene i forskriften ikke vil inneholde noe nytt eller noe annet enn hva som er forutsatt i forarbeidene. Det er bare få forskriftshjemler som åpner for regulering av materiellrettslige forhold, noe man vil gjøre særskilt oppmerksom på i forbindelse med omtalen av forslagene til slike bestemmelser.

Departementet har ellers lagt til grunn at man i størst mulig grad unngår å gjenfortelle lovteksten. Av pedagogiske grunner har man likevel enkelte ganger valgt å gjenfortelle deler av lovteksten for derved å forenkle forståelsen av de angjeldende bestemmelsene.

4. HOVEDINNHALDET I FORSKRIFTEN

Forskriften vil bestå av totalt 12 deler. Hver del er inndelt i flere kapitler. I det følgende gis det kun en oversikt over delene. Kapittelinnstillingen fremgår av vedlagte disposisjon over innholdet i forskriften. De delene av forskriften som er gjenstand for høring i dette høringsnotatet er markert med uthevet skrift.

- Del 1: Generelle bestemmelser og behandlingsansvar**
- Del 2: Krav til behandlingen av opplysninger**
- Del 3: Tilgang, utlevering og taushetsplikt
- Del 4: Informasjonsplikt, innsyn, retting, sletting og sperring
- Del 5: Klage og erstatning**
- Del 6: Politiets sikkerhetstjeneste**
- Del 7: Behandling av opplysninger i straffesaker
- Del 8: Vandelskontroll og akkreditering**
- Del 9: Informasjonssikkerhet, internkontroll og sporbarhet**
- Del 10: Meldeplikt, tilsyn og personvernråd giverordning
- Del 11: Forskrift til politiets registre
- Del 12: Forskrift om behandling av opplysninger i henhold til internasjonale rettsakter**

5. ARBEIDSMÅTE OG VIDERE FREMDRIFT

Utformingen av både iverksettingsproposisjonen og forskriften krever utstrakt kontakt med andre aktører, herunder særlig andre offentlige organer. Justisdepartementet har derfor tilskrevet de øvrige departementene og bedt om innspill både hva gjelder nødvendige endringer i gjeldende regelverk grunnet nye regler om vandelskontroll og utformingen av bestemmelsene om utlevering av opplysninger fra politiet til andre offentlige organer i deres interesse, samt om politiets meldeplikt. For å sikre nært samarbeid med de mest aktuelle aktørene, ble det videre opprettet en referansegruppe.

Referansegruppen består av representanter fra Riksadvokaten, Politidirektoratet, Kripos, Oslo politidistrikt, Politiets sikkerhetstjeneste, Politiets data- og materielltjeneste (PDMT) og Datatilsynet.

Justisdepartementet tar også i forbindelse med den endelige utformingen av forskriften sikte på å etablere bilateral kontakt med ulike organer og institusjoner for å avklare mer detaljerte spørsmål i den grad det skulle vise seg nødvendig.

I forbindelse med vedtakelsen av endringer i ekomloven og straffeprosessloven, jf. Prop. 49 L (2010-2011) om gjennomføring av EUs datalagringsdirektivet i norsk rett, ble det forutsatt at disse endringene skal tre i kraft samtidig med politiregisterloven og tilhørende forskrift senest 1. april 2012.

Som nevnt tidligere vil de resterende fem delene i forskriften bli sendt på høring i september 2011. Departementet beklager de ulempene en slik oppdelt høring medfører, men hensett til forskriftens omfang og den korte tiden som står til rådighet ser departementet dessverre ingen annen mulighet å gjennomføre høringen på. For å kompensere noe for de ulempene en delt høring medfører, vil man i punkt 7 gi en kort oversikt over innholdet i de delene av forskriften som ikke er gjenstand for høring i denne omgang.

6. NÆRMERE OM FORSLAGET TIL FORSKRIFTEN

6.1 Del 1: Generelle bestemmelser og behandlingsansvar

6.1.1 Innledende merknader

Del 1 består av to kapitler, som omhandler henholdsvis generelle bestemmelser og behandlingsansvar. Kapittel 1 i forskriften refererer til kapittel 1 i politiregisterloven, mens kapittel 2 om behandlingsansvaret ikke har noen direkte referanse til loven. Den behandlingsansvarliges oppgaver og plikter går som en rød tråd gjennom politiregisterloven, og departementet finner det derfor viktig at spørsmål knyttet til behandlingsansvaret gjøres synlig tidlig i forskriften.

6.1.2 Merknader til de enkelte bestemmelsene i kapittel 1:

§ 1-1 Formål

Første ledd er en gjengivelse av lovens formålsbestemmelse, men det er for ordens skyld tilføyd at det samme formålet også gjelder for forskriften.

I *annet ledd* er det presisert at det ved avveiningen mellom hensynet til personvernet og hensynet til kriminalitetsbekjempelsen, herunder ved kollisjon av disse hensynene, skal foretas en forholdsmessighetsvurdering, der man bl.a. skal legge vekt på de kriteriene som også er nevnt i § 4-2 annet ledd (vurdering av nødvendighetskriteriet). Disse kriteriene er blant annet formålet med behandlingen, om det dreier seg om alvorlig eller mindre alvorlig kriminalitet og hvor mange som får tilgang til opplysningene.

§ 1-2 Definisjoner

Bestemmelsen inneholder to presiseringer i forhold til definisjonene i § 2 i politiregisterloven. Begge er forutsatt i proposisjonen, jf. Ot.prp. nr. 108 punkt 7.2.1.4 s. 56 venstre spalte og punkt 7.2.8 s. 63 venstre spalte. Det kan her også nevnes at det vil bli gitt ytterligere definisjoner i delene om vandelskontroll og PST. Disse er imidlertid så spesielle at de bør stå i den delen i forskriften som regulerer angjeldende forhold.

§ 1-3 Virkeområde

Politiregisterlovens virkeområde er regulert i lovens § 3. I tillegg åpner forskriftshjemmelen i § 69 nr. 1 for at loven gis et bredere anvendelsesområde enn hva som følger av ordlyden i lovens § 3. Bakgrunnen for dette er at det kan oppstå ulike typetilfeller der det enten er behov for at politiregisterloven gis anvendelse for andre enn politiet og påtalemyndigheten eller der det kan oppstå tvil om det er personopplysningsloven eller politiregisterloven som gjelder for politiets behandling av opplysninger.

Opplistingen i § 1-3 skal klargjøre hvilke typetilfeller som sorterer under politiregisterloven utover det som fremgår av lovens § 3.

Punktene 1 (politisambandsmenn) og **2** (utenlandske tjenestemenn som i henhold til avtale deltar i politimessig arbeid i Norge) er allerede i proposisjonen omtalt som en gruppe som må omfattes av politiregisterloven, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 8.4.4 s. 71 venstre spalte. At politisambandsmenn må nevnes uttrykkelig er begrunnet i at disse nå administrativt sorterer under Utenriksdepartementet, slik at de formelt sett ikke er en del av politiet.

Punkt 3 gir anvisning på at politiregisterloven kommer til anvendelse når det i registre eller behandling som er gjenstand for egen forskriftsregulering, jf. § 14, behandles opplysninger til både politimessige formål og forvaltningsmessige formål. Denne problemstillingen er ikke omtalt i proposisjonen, idet departementet først etter fremleggelsen av proposisjonen ble gjort oppmerksom på at slike situasjoner kunne oppstå.

De mest aktuelle tilfellene i så måte er når politiet behandler opplysninger i forbindelse med utlendings- og grensekontroll. Ved begge disse oppgavene behandler politiet både opplysninger til forvaltningsmessige formål og til politimessige formål. Når dette skjer i det samme registeret, er det viktig å klargjøre hvilke personvernregler som gjelder. Teoretisk sett kunne man tenke seg en løsning der opplysninger til forvaltningsmessige formål reguleres av personopplysningsloven, mens opplysninger til politimessige formål reguleres av politiregisterloven. En slik løsning fremstår dog som lite hensiktsmessig, og ville i praksis være nærmest umulig å gjennomføre.

Når man derved står overfor valget mellom anvendelsen av henholdsvis personopplysningsloven og politiregisterloven for slike registre, mener departementet

at politiregisterloven bør gjelde. Begrunnelsen for dette er at politiregisterloven er en særlov og er skreddersydd for behandling av opplysninger til politimessige formål, herunder også særlig reglene om informasjonsplikt, innsyn, klage og erstatning. Departementet kan heller ikke se at en slik løsning er problematisk i et personvernmessig perspektiv, idet politiregisterloven må antas å gi i det alt vesentlige like godt personvern som personopplysningsloven, samtidig som den gir bedre rettigheter hva gjelder adgang til å klage og til å kreve erstatning ved feilaktig registrering.

Under behandlingen av spørsmålet i referansegruppen ble det nevnt at også andre offentlige organer kan tenkes å behandle opplysninger til både forvaltnings- og politimessige formål, som for eksempel tollvesenet når de bistår politiet i henhold til ny utlendingslov. Departementet kan imidlertid ikke se at det er grunnlag for å gi politiregisterloven anvendelse for slik behandling. Andre forvaltningsorganers behandling av opplysninger reguleres i sin helhet av personopplysningsloven. Selv om det i enkelte situasjoner kan tenkes at de også behandler opplysninger til politimessige formål, tilsier ikke dette at politiregisterloven kommer til anvendelse for disse organers behandling. Av de samme grunner som nevnt før fremstår det heller ikke her som en god løsning at politiregisterloven kommer delvis til anvendelse.

Det foreslås derfor at politiregisterloven bare kommer til anvendelse for behandling av forvaltningsmessige formål når disse behandles sammen med opplysninger til politimessige formål i registre som føres av politiet eller påtalemyndigheten.

Punkt 4 regulerer de tilfellene der politiets behandling av opplysninger til politimessige formål reguleres av andre lover. Dette skjer ikke ofte, men et eksempel på et slikt tilfelle er Økokrims hvitvaskingsregister. Dette registeret ble også omtalt av politiregisterutvalget, og er også nevnt i proposisjonen, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 8.4.4 s. 71 venstre spalte. I slike situasjoner er utgangspunktet at spesialloven gjelder, men at politiregisterlovens bestemmelser kommer supplerende inn der spesialloven er taus. Dette prinsipp er også lagt til grunn for lover som regulerer ulike registre, som for eksempel passloven og strafferegistreringsloven, der personopplysningslovens bestemmelser kommer supplerende til anvendelse.

Punkt 4 i § 1-3 nevner videre særskilt at behandling av opplysninger hos Statens innkrevingssentral (SI) reguleres supplerende av politiregisterloven. I denne sammenheng kan det nevnes at Finansdepartementet har sendt på høring et forslag til ny lov som skal regulere SIs virksomhet med høringsfrist 15.10.2010. Der ble det vist til at SIs registre faller utenfor personopplysningsloven, jf. personopplysningsforskriften § 1-3, samtidig som politiregisterloven overhodet ikke var nevnt. Finansdepartementet syntes dermed å forutsette at SIs behandling av opplysninger ikke skal være undergitt noen generell personvernlovgivning. Justisdepartementet har i sin høringsuttalelse gjort oppmerksom på at lovforslaget på dette punkt må endres, idet en slik ordning etter iverksettingen av politiregisterloven ikke lenger kan opprettholdes. Hvordan SIs

behandling av opplysninger vil bli endelig regulert må avklares nærmere mellom Justisdepartementet og Finansdepartementet, og dette spørsmål vil man således komme tilbake til i høringsnotatet til de resterende delene av forskriften.

Punkt 5 statuerer at behandling av supplerende opplysninger i Schengen-informasjonssystem (SIS) reguleres av politiregisterloven. Dette er også gjeldende rett, jf. SIS-loven § 11, der det i dag vises til strafferegistreringsloven hva gjelder behandling av supplerende opplysninger. Henvisningen vil bli endret i iverksettingsproposisjonen.

Punkt 6 er kun en presisering av politiregisterloven § 3, slik at det kommer klart frem at loven også kommer til anvendelse der behandling av opplysninger skjer delvis med elektroniske hjelpemidler, og der man særlig nevner at elektronisk behandling også omfatter opptak av lyd og bilder som er søkbare.

6.1.3 Merknader til de enkelte bestemmelsene i kapittel 2:

Kapittel 2 regulerer forholdet knyttet til behandlingsansvaret. Det som foreslås regulert er hvem som er behandlingsansvarlig, jf. § 2-1, innholdet i behandlingsansvaret, jf. § 2-2, delegasjon av det daglige behandlingsansvaret, jf. § 2-3 og delt behandlingsansvar, jf. § 2-4.

§ 2-1 Hvem som har behandlingsansvaret

Bestemmelsen slår fast hvem som er behandlingsansvarlig, og her følger man det samme mønsteret som i SIS-forskriften – det vil si at det er øverste leder for de ulike etatene som er behandlingsansvarlig. Forbeholdet om ”med mindre noe annet er bestemt” tar sikte på de forskriftene som vil bli gitt i del 11 om de ulike registrene og eventuelle spesiallover. Som det fremgår av politiregisterloven § 14 skal alle registrene få en egen forskrift, der man blant annet skal fastsette hvem som er behandlingsansvarlig. Bestemmelsene i § 2-1 har således først og fremst betydning for behandling av opplysninger utenfor registrene.

§ 2-2 Behandlingsansvarets innhold

Bestemmelsen regulerer behandlingsansvarets innhold og gir uttrykk for at den behandlingsansvarliges plikter å påse at behandlingen skjer i samsvar med gjeldende regelverk. Når det gjelder plikten til å utarbeide nærmere rutiner, er dette nærmere regulert i del 9 i forskriften om informasjonssikkerhet og internkontroll.

§ 2-3 Delegasjon av det daglige behandlingsansvaret

Bestemmelsen åpner for at det daglige behandlingsansvaret kan delegeres. Det er med andre ord ikke tale om å kunne delegere behandlingsansvaret som sådan. Delegasjon av det daglige behandlingsansvaret er først og fremst aktuelt innad i organet, som for eksempel at politimesteren delegerer det daglige ansvaret til en annen person i politidistriktet. Det kan imidlertid også tenkes at Kripos som behandlingsansvarlig for sentrale registre delegerer det daglige ansvaret for den lokale behandlingen til politidistriktene.

I bestemmelsens annet ledd plasseres behandlingsansvaret for informasjonssikkerhet hos Politiets data- og materieltjeneste (PDMT). Bakgrunnen for dette er at PDMT også i dag har det daglige ansvaret for informasjonssikkerheten og har i denne forbindelse tilgang til samtlige av politiets registre. Denne funksjonen er normalt typisk det som faller inn under begrepet "databehandler", jf. politiregisterloven § 18, det vil si noen som har tilgang til opplysningene uten å være en del av den behandlingsansvarliges saksbehandlingsapparat. Departementet har vurdert om PDMT bør defineres som databehandler, men har kommet til at denne løsningen ikke er hensiktsmessig.

En slik konstruksjon ville kreve at hver enkelt behandlingsansvarlig måtte inngå en databehandleravtale med PDMT, noe som kan fortone seg som unødvendig omstendelig. Hensett til dette og det faktum at PDMT er en del av politiet, foreslår departementet at man fastsetter PDMTs rolle i forskriften. Det understrekes at det også her bare er tale om plassering av det daglige behandlingsansvaret, og ikke av behandlingsansvaret som sådan.

§ 2-4 Delt behandlingsansvar

Bestemmelsen omhandler delt behandlingsansvar. Med delt behandlingsansvar menes at to eller flere behandlingsansvarlige har ansvaret for en bestemt behandling av opplysninger, og at de er likestilte. Denne problemstillingen er normalt særlig aktuell i de tilfellene der det opprettes tverrfaglige registre, for eksempel dersom ulike organer ville opprette et felles register, og der begge etatene kan behandle opplysninger.

Innenfor politiregisterlovens virkeområde er det mindre aktuelt at man oppretter registre der behandlingsansvaret er delt. Det kan imidlertid tenkes andre tilfeller der behandlingsansvaret må deles, som for eksempel i forbindelse med analyse av DNA-profiler. I disse tilfellene ligger behandlingsansvaret for profilen hos politimesteren i det distriktet som sender profilen til analyseinstituttet, samtidig som det er inngått en databehandleravtale mellom politidistriktet og analyseinstituttet. For at instituttet også skal kunne oversende rapporter om DNA-analyser til Kripos, har man etablert et delt behandlingsansvar mellom politidistriktene og Kripos hva gjelder slike profiler. Denne ordningen vil bli videreført i forskriften til DNA-registeret, som vil bli sendt på høring senere.

Det foreslås videre at delt behandlingsansvar bare kan etableres ved forskrift eller instruks gitt av overordnet organ. På denne måten hindrer man utglidning, samtidig som man sikrer notoritet med henblikk på hvem som har behandlingsansvaret.

6.2 Del 2: Krav til behandlingen av opplysninger

6.2.1 Innledende merknader

Del 2 består av fire kapitler om henholdsvis formålsbestemthet (kapittel 3), nødvendighetskravet (kapittel 4), krav til opplysningens kvalitet (kapittel 5) og behandling av opplysninger grunnet samtykke (kapittel 6), og refererer til kapittel 2 i

politiregisterloven. Ingen av kapitlene inneholder nye materiellrettslige bestemmelser. Hensikten med kapitlene 3 til 6 er først og fremst å gi en nærmere forklaring og presisering av de tilsvarende bestemmelsene i loven, som delvis kan være noe vanskelig tilgjengelige. I tillegg gis det i kapittel 6 regler om behandling av opplysninger som utelukkende er basert på samtykke i samsvar med de forutsetningene som ble skissert i proposisjonen.

6.2.2 Merknader til bestemmelsene i kapittel 3

I kapittel 3 om formålsbestemthet gis det en nærmere presisering av innholdet i politiregisterloven § 4 ved at det gis to bestemmelser, der man skiller mellom behandling til politimessige formål og behandling til andre formål enn politimessige.

§ 3-1 Behandling av opplysninger til politimessige formål

Bestemmelsens *første ledd* gjentar politiregisterloven § 4, hvorefter opplysninger innhentet til ett politimessig formål som hovedregel også kan behandles til et annet politimessig formål. Forutsetningen er selvsagt at det foreligger tjenestemessig behov. Hva som anses som politimessige formål er definert i politiregisterloven § 2 nr. 13. Bestemmelsen innebærer blant annet at politiet for eksempel kan bruke opplysninger som ble innhentet i kriminalitetsbekjempende øyemed til politiets service- og bistandsfunksjon og omvendt.

Bestemmelsens *annet ledd* representerer et unntak fra hovedregelen i første ledd, som også er nedfelt i politiregisterloven § 4. Unntak fra hovedregelen om "fri flyt" av opplysninger mellom de ulike politimessige formål gjelder etter dette bare dersom det i lov eller i forskrift gitt i medhold av lov er gitt begrensninger med henblikk på videre bruk av opplysninger. Slike begrensninger finner man for eksempel i straffeprosesslovens regler om tvangsinngrep, som for eksempel i straffeprosessloven § 216i og 216m om kommunikasjonskontroll og annen avlytting av samtaler. Selv om bestemmelsen i § 216i er utformet som en regel om taushetsplikt, innebærer den i realiteten også begrensninger med hensyn til hvilke politimessige formål slike opplysninger kan brukes til og til hvilke tiltak innenfor det samme politimessige formål opplysningene kan brukes til. Videre vil bruk av opplysninger til andre politimessige formål kunne være begrenset i forskriften til politiets ulike registre, som for eksempel DNA-registeret.

§ 3-2 Behandling av opplysninger til andre formål enn politimessige

Bestemmelsen gir på samme måte som politiregisterloven § 4 anvisning på at opplysninger som er innhentet til et politimessig formål bare kan behandles til andre formål dersom det er hjemlet i lov eller i forskrift gitt i medhold av lov. Videre er det presisert at behandling til andre formål også kan finne sted dersom det foreligger samtykke, noe som ikke fremgår av politiregisterloven § 4. For nærmere omtale av behandling av opplysninger grunnet samtykke vises det til punkt 6.2.5.

I praksis vil bestemmelsen først og fremst ha betydning for utlevering av opplysninger, men forbudet mot behandling av opplysningene til andre formål enn politimessige uten særskilt hjemmel gjelder også for all annen behandling enn utlevering. Det er videre grunn til å påpeke at også politiets forvaltningsvirksomhet er et annet formål. Hjemmelen for å utlevere opplysninger til politiets forvaltningsvirksomhet er nedfelt i politiregisterloven § 29.

Endelig finner departementet grunn til å understreke at behandling av opplysninger til andre formål kan være utelukket selv om for eksempel utlevering til andre formål er nedfelt i lov eller forskrift. Slike utleveringshemler må også ses i sammenheng med annen lovgivning, herunder særlig personvernlovgivning. jf. eksemplet i siste setning til merknadene til § 3-1.

6.2.3 Merknader til bestemmelsene i kapittel 4

Kapittel 4 omhandler nødvendighetskravet og består av tre bestemmelser om henholdsvis virkeområde for nødvendighetskravet, jf. § 4-1, vurderingen av nødvendighetskravet, jf. § 4-2 og om hva som ligger i begrepet ”strengt nødvendig”, jf. § 4-3. Bestemmelsene inneholder ikke noe nytt i forhold til politiregisterloven, men gir anvisning på en nærmere forklaring av nødvendighetskravet i samsvar med uttalelsene i proposisjonen.

§ 4-1 Virkeområde for nødvendighetskravet

Bestemmelsen gir uttrykk for at nødvendighetskravet gjelder for alle deler av en behandling, slik behandlingsbegrepet er definert i politiregisterloven § 2 nr. 2. Dette er også uttalt i proposisjonen, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 9.3.1 s. 77 venstre spalte, og departementet finner det viktig å synliggjøre at nødvendighetskravet følger behandlingen av opplysninger som en rød tråd – helt fra opplysningene innsamles til de slettes. Man har videre valgt å gi en eksemplifisering ved at man lister opp de deler av en behandling som må antas å være de mest sentrale.

§ 4-2 Vurderingen av nødvendighetskravet

Bestemmelsen gir nærmere anvisning på hvordan man vurderer nødvendighetskravet. I *første ledd* første punktum nevnes hovedregelen, nemlig at det beror på en konkret vurdering om det er nødvendig å behandle opplysningen. I første ledd annet punktum gis det anvisning på at det ved vurderingen må foretas en forholdsmessighetsvurdering, samtidig som det nevnes noen av de viktigste vurderingskriteriene.

Det fremgår likevel av proposisjonen, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 14.3.1 s. 218 høyre spalte at man særlig ved behandling av opplysninger i politiets registre må godta at det opereres med for eksempel standard slettefrister, slik at lagring av opplysningene der ikke nødvendigvis undergis en konkret vurdering. Likeledes er det i straffesaker i den innledende fasen vid adgang til å innsamle opplysninger uten at det foretas en konkret nødvendighetsvurdering. Bestemmelsens *annet ledd* er ment å tydeliggjøre at det for disse tilfellene kan være gitt særskilte bestemmelser i de delene i forskriften som

regulerer henholdsvis registre og straffesaker. Når det gjelder behandling av opplysninger i straffesaker må dette også ses i sammenheng med politiregisterloven § 5 første ledd nr. 1, hvoretter nødvendigheten i straffesaker reguleres av straffeprosessloven.

§ 4-3 Særlig om ”strengt nødvendig”

Bestemmelsen refererer til de bestemmelsene i politiregisterloven og forskriften som gir anvisning på at behandling av opplysninger bare kan finne sted dersom dette er ”strengt nødvendig”. Et slikt krav oppstilles for eksempel i politiregisterloven §§ 7 og 8 annet ledd siste punktum, som gjelder særlig sensitive opplysninger og opplysninger som ikke er kvalitetssikret.

Bestemmelsen gir anvisning på at kriteriet innebærer at behandlingen av angjeldende opplysning bare kan finne sted dersom dette er den eneste muligheten for å oppnå formålet. Departementet finner det viktig at denne presiseringen kommer uttrykkelig frem i forskriften. Begrunnelsen for dette er blant annet at man under omtalen av det ”simple” nødvendighetskriteriet i proposisjonen har anført at kriteriet ikke kan forstås slik at behandlingen må være den eneste muligheten for å oppnå formålet, jf. Ot.prp. nr. 108 punkt 9.3.5 s. 79 venstre spalte. Ut fra dette kan det være hensiktsmessig å få frem forskjellen mellom det ”simple” nødvendighetskravet og kravet til ”strengt” nødvendig. Det vises også til forskriften § 5-3, der det er nevnt noen eksempler for når vilkåret må anses oppfylt.

Videre fremgår det av bestemmelsen at også samtykke etter § 6-1 kan danne grunnlag for behandling av slike opplysninger. Det vil kunne hevdes at dette er unødvendig siden § 6-1 gir uttrykk for at samtykke er et selvstendig rettslig grunnlag for behandling av opplysninger. På bakgrunn av formuleringen i § 4-3 om at behandling av opplysninger ”bare” kan skje under den nevnte forutsetningen, kan det være klargjørende at unntaket i § 6-1 likevel også gjelder her. Hensett til at det må antas at samtykke nettopp i slike tilfeller vil være aktuelt – for eksempel hevder en person at han ble utsatt for en straffbar handling fordi han er homofil eller muslim – kan det være hensiktsmessig å nevne samtykke særskilt som unntak fra den ellers strenge regelen i § 4-3.

6.2.4 Merknader til bestemmelsene i kapittel 5

Kapittel 5 omhandler krav til opplysningens kvalitet og refererer til politiregisterloven §§ 6, 7 og 8. Heller ikke kapittel 5 inneholder nye bestemmelser, men er ment å gi en nærmere forklaring av bestemmelsene i politiregisterloven §§ 6 til 8 om krav til opplysningens kvalitet, særlige kategorier av opplysninger og 4-månedersregelen.

Departementet har vurdert om det også bør gis forskrifter til politiregisterloven § 6.1 nr. 3 (ikke lenger enn nødvendig), § 6 annet ledd (behandling av ikke-verifiserte opplysninger) og § 6 tredje ledd (merking), men har kommet til at det er vanskelig å gi noe mer utfyllende regler om disse bestemmelsene. Nødvendighetskravet er beskrevet

i politiregisterloven § 5 og nærmere utdypet i kapittel 5 i forskriften, og man kan vanskelig se at man her kunne tilføye noe som er nytt.

Når det gjelder ikke-verifiserte opplysninger, jf. politiregisterloven § 6 annet ledd, behandles disse i det alt vesentlige bare i forbindelse med kriminaletterretning og etterforskning, og nærmere bestemmelser om behandling av slike opplysninger bør derfor plasseres i de delene av forskriften som omhandler straffesaker (del 7) og politiets kriminaletterretningsregistre (del 11). Når det spesielt gjelder utlevering av ikke-verifiserte opplysninger vil dette bli regulert i del 3 i forskriften som omhandler utlevering og taushetsplikt. Når det til slutt gjelder merking som nevnt i politiregisterloven § 6 tredje ledd, er denne fremgangsmåten stort sett bare aktuell i forbindelse med behandling av ikke-verifiserte opplysninger og opplysninger etter 4-månedersregelen i politiregisterloven § 8. Det er derfor også her mest hensiktsmessig at disse spørsmålene reguleres i forskriften til de aktuelle registrene mv. Behandling av opplysninger som beror på samtykke skal også merkes, men dette er regulert i forskriften § 6-2.

§ 5-1 Krav om tilstrekkelighet og relevans

Begrepene "tilstrekkelig" og "relevant" kan være noe vanskelig tilgjengelig for personer som ikke er vant med personvernlovgivningens terminologi. I bestemmelsen gis det derfor en nærmere forklaring av disse begrepene som også er nedfelt i politiregisterloven § 6 første ledd nr. 1. I tilknytning til relevansbegrepet i annet ledd gis det videre uttrykk for at selv om visse opplysninger er relevante, skal man likevel velge å behandle færre eller mindre sensitive opplysninger dersom formålet med behandlingen også kan oppnås på denne måten. Innholdet i bestemmelsen er i samsvar med hva som ble sagt om dette i proposisjonen, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 9.4.5 s. 82 venstre spalte.

§ 5-2 Kravet til korrekthet og oppdatering

Bestemmelsen gir en nærmere presisering av begrepene korrekthet og oppdatering, jf. politiregisterloven § 6 første ledd nr. 2. I annet ledd understrekes at kravet om at opplysningene skal være oppdaterte også gjelder etter tidspunktet for registrering. Innholdet i begge bestemmelse er i samsvar med hva som ble sagt om dette i proposisjonen, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 9.4.5 s. 83 venstre spalte.

§ 5-3 Behandling av særlige kategorier av personopplysninger

Bestemmelsen gjelder behandling av særlige kategorier av personopplysninger, jf. politiregisterloven § 7, noe som vanligvis også omtales som sensitive opplysninger. Begrepet "strengt nødvendig" er allerede nærmere forklart i forskriften § 4-3. Departementet var noe i tvil om det er behov for en ytterligere forskriftsregulering av lovens § 7, men har kommet til at det kan være hensiktsmessig å nevne noen av de mest aktuelle tilfellene der denne type opplysninger behandles og der det strenge nødvendighetskravet vil være oppfylt. En eksemplifisering kan, her som ellers, være

hensiktsmessig, idet den bidrar til mer klarhet og fordi eksemplifisering kan være et nyttig hjelpemiddel i forbindelse med tolkingen av bestemmelsen.

Som det fremgår av bestemmelsen har man valgt å nevne særskilt etterlysning av personer som har begått alvorlig kriminalitet, idet man i disse tilfellene gjerne gir opplysninger om etnisk opprinnelse. Videre kan slike opplysninger være av avgjørende betydning for motivet for en straffbar handling, og det kan både gjelde gjerningspersonen og fornærmede. Som eksempel kan nevnes at en muslim utøver vold mot en person fordi vedkommende er homofil, eller at en høyreekstremist gjør det samme mot en muslim fordi han er muslim. Her vil religiøs og politisk overbevisning og seksuell legning har direkte sammenheng med den straffbare handlingen, og derfor er det strengt nødvendig at disse opplysningene kan behandles.

Det siste eksemplet i bestemmelsen er av mer generell art, og her knyttes beskrivelsen av vilkåret om ”strengt nødvendig” i forskriften § 4-3 direkte til opplysningskategorier som nevnt i politiregisterloven § 7.

Avslutningsvis kan det nevnes at det under behandlingen i referansegruppen ble nevnt at § 5-3 strengt tatt omhandler nødvendighetskravet og derfor bør plasseres i § 4-3 som omhandler ”strengt nødvendig”. Begrunnelsen for at departementet ikke har valgt å forene disse bestemmelsene er at kravet om ”strengt nødvendig” ikke bare er benyttet i lovens § 7, men at kravet også er nevnt i flere andre bestemmelser i politiregisterloven. Definisjonen av begrepet har derfor betydning for flere forhold enn behandling av sensitive opplysninger. Dernest er systematikken i forskriften basert på at hver bestemmelse i forskriften kan knyttes til en bestemt paragraf i loven, og denne systematikken bør fortrinnsvis ikke brytes.

§ 5-4 Tidsbegrenset unntak fra kravene til formålsbestemthet, nødvendighet og relevans

Bestemmelsen omhandler den såkalte 4-månedersregelen, jf. politiregisterloven § 8, hvoretter politiet kan behandle opplysninger i fire måneder selv om det ikke er avklart om opplysningene oppfyller kravet formålsbestemthet, nødvendighet og relevans. Både politiregisterloven § 8 og bestemmelsen i forskriften vil gjelde for all behandling av denne kategori opplysninger med mindre noe annet er særskilt fastsatt i forskriften. Et slikt unntak vil først og fremst gjelde for føring av vaktjournaler, der man av notoritetshensyn ikke sletter opplysninger. Dette vil bli nærmere regulert i del 11 i forskriften.

I *første ledd* gis det anvisning på hvordan slike opplysninger kan lagres. De må enten merkes eller lagres atskilt. Det betyr at de ikke kan behandles uten at man samtidig tydeliggjør at det dreier seg om opplysninger som ikke er kvalitetssikret.

Begrunnelsen for at man må gi anvisning på hvordan disse opplysningene skal lagres (atskilt eller gjennom merking) er at disse grunnet de strenge slettekravene enkelt må

kunne identifiseres. Politiregisterlovutvalget har forutsatt at disse opplysningene holdes atskilt fra andre opplysninger, noe som innebærer at de lagres i et eget register. I så fall vil et slikt register være underlagt meldeplikt, jf. uttalelsen i Ot.prp.nr. 108 punkt 16.1.5.1 s. 255 høyre spalte. Registre som er gjenstand for meldeplikt, vil regelmessig også være gjenstand for egen forskriftsregulering, jf. politiregisterloven § 14.

Politiet og påtalemyndigheten har i ulike sammenhenger overfor departementet gitt uttrykk for at de ikke kunne se hvordan det skulle være mulig eller hensiktsmessig å behandle slike opplysninger i et eget register. På denne bakgrunn har departementet valgt ikke å gi egne forskrifter for denne type behandling. Dette innebærer at slike opplysninger må merkes for å kunne bli behandlet, og at det etableres mekanismer som gjør at den strenge slettefristen overholdes.

Nærmere regler om hvordan disse opplysningene skal behandles, herunder merkes og slettes, vil bli gitt i de delene i forskriften som gjelder kriminaletterretningsregistre, PST og straffesaker.

I *annet ledd* gis det anvisning på at man før registrering foretar en vurdering av om opplysningen er av en slik art at de i det hele tatt kan tenkes å oppfylle de generelle kravene. Under høring av forslaget til politiregisterloven uttalte Datatilsynet at man hadde forståelse for behovet for 4-månedersregelen, men at man likevel kan hevde at politiet bør ha en formening om en opplysning rent teoretisk kan være av interesse til et politimessig formål. Departementet er enig i dette og foreslår derfor å forskriftsfeste at en slik vurdering foretas.

Siden politiregisterloven § 8 opererer med en absolutt slettefrist på 4 måneder for behandling av denne type opplysninger utenfor straffesaker, bør det i forskriften komme frem når fristen begynner å løpe, jf. forslaget til *tredje ledd*.

I *fjerde ledd* presiseres det at utlevering av slike opplysninger og behandling av disse i straffesaker er særskilt regulert. Hensett til forskriftens omfang vil en slik henvisning gjøre det enklere å finne frem i forskriften. At bestemmelsene det henvises til betegnes med "@@" er begrunnet i at disse bestemmelsene ennå ikke er utarbeidet.

6.2.5 Merknader til bestemmelsene i kapittel 6

Samtykke er ikke eksplisitt regulert i politiregisterloven, men det er uttalt i proposisjonen at samtykke er et eget rettslig grunnlag for behandling av opplysninger, med mindre dette ville være i strid med preseptoriske bestemmelser i loven, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 7.2.6.4 s. 62 venstre spalte. Sistnevnte gjelder først og fremst vilkårene for å få utstedt politiattest. Utover dette er bestemmelsene i politiregisterloven i det alt vesentlige deklarasjonelle, slik at det ikke er noe til hinder for at den registrertes samtykke kan gi grunnlag for behandling av opplysninger selv om vilkårene i loven i og for seg ikke er oppfylt.

I proposisjonen er det forutsatt at det gis nærmere forskrifter om samtykke, jf. også politiregisterloven § 69 nr. 3. I kapittel 6 foreslås det derfor to bestemmelser, der man regulerer betydningen av samtykke og hvilke saksbehandlingsregler som gjelder.

§ 6-1 Samtykke som selvstendig rettsgrunnlag

I bestemmelsens *første ledd* første punktum kommer det eksplisitt frem at samtykke er et selvstendig rettsgrunnlag, samtidig som det i annet punktum tas visse reservasjoner, noe som også ble uttalt i proposisjonen. Således er det ingen grunn til at politiet basert på samtykke skal behandle opplysninger som de vet er uriktige eller åpenbart ikke relevante i forhold til et politimessig formål.

I siste punktum gis det anvisning på hva som er konsekvensen av at et gitt samtykke blir trukket tilbake. Betydningen av at et samtykke trekkes tilbake er ikke den samme innenfor de ulike rettsområdene. Innenfor personvernlovgivningen er situasjonen noe uensartet, men det er ikke slik at behandling av opplysninger som beror på samtykke uten videre må opphøre når samtykke trekkes tilbake. Dette spørsmål ble også grundig diskutert under forhandlingene av rammebeslutningen om personvern i tredje søyle. Bakgrunnen for dette var at en bestemt form for behandling i mottakerlandet gjerne kan bero på avgiverlandets samtykke. Det var enighet om at tilbakekall av samtykke ikke kan føre til at mottakerlandet må slette den gitte opplysning dersom denne har blitt en nødvendig del av en pågående etterforskning mv. Den samme problemstillingen gjorde seg gjeldende i de tilfellene der avgiverlandet har gitt pålegg om bestemte slettefrister, som mottakerlandet normalt må etterleve. Sistnevnte kommer også direkte til uttrykk i artikkel 9 nr. 1 siste punktum i rammebeslutningen, hvorefter mottakerens plikt til å slette ikke gjelder dersom angjeldende opplysninger er nødvendige for en pågående etterforskning, rettslig forfølgning av straffbare handlinger eller fullbyrdelse av strafferettslige reaksjoner.

Som det fremgår av siste punktum foreslås det en liknende regulering som i artikkel 9, men slik at videre behandling etter at samtykke er trukket tilbake knyttes generelt til politimessige formål.

På denne måten sikrer man at en sak ikke "faller sammen" bare fordi den registrerte trekker sitt samtykke tilbake. Samtidig indikerer ordlyden at det må ha blitt opprettet en sak, jf. "de ble brukt til". Dersom politiet ikke har benyttet seg av opplysningene, vil det tilsi at de må slettes når samtykke trekkes tilbake. Denne løsningen fremstår også som den mest hensiktsmessige for alle parter.

I *annet ledd* omtales utlevering av opplysninger basert på samtykke. I og for seg kan dette fortone seg som unødvendig, idet "behandling" også omfatter utlevering. Hensett til at systematikken i politiregisterloven legger opp til at utlevering av opplysninger direkte knyttes til unntakene i taushetsplikten, kan det av pedagogiske grunner være hensiktsmessig å gjøre det klart at samtykke også er et selvstendig grunnlag for å gjøre unntak fra taushetsplikten. Videre kan det her uttrykkelig komme frem at dette ikke

gjelder når utlevering av opplysninger er et ledd i vandelskontroll, idet disse reglene er preseptoriske.

§ 6-2 Saksbehandlingsregler

Bestemmelsen gir anvisning på hvilke saksbehandlingsregler som skal følges når behandling av opplysninger utelukkende er basert på samtykke. I *første ledd* pålegges politiet å informere vedkommende om at samtykke er det eneste rettslige grunnlaget for behandlingen, slik at den det gjelder forstår at politiet ellers ikke kan registrere opplysningen. Videre skal politiet informere om hvilke konsekvenser behandlingen kan medføre. Hvilke konsekvenser det er tale om er avhengig av hva opplysningen går ut på og hvor den registreres. Normalt vil det være naturlig at den det gjelder informeres om hvilke rettigheter registrering medfører, og om det kan være aktuelt å utlevere opplysningen. Den konsekvensen som er særskilt nevnt er betydningen av tilbakekall av samtykke, jf. § 6-1, idet dette kan være av vesentlig betydning med henblikk på om vedkommende er villig til å samtykke i behandlingen.

I *annet ledd* første punktum gjentas at samtykke skal være frivillig og uttrykkelig, jf. også politiregisterloven § 2 nr. 7. I annet punktum oppstilles et formkrav om at en samtykkeerklæring alltid skal være skriftlig, enten ved at vedkommende selv skriver eller i det minste underskriver den eller ved at politiet nedtegner et tidligere avgitt muntlig samtykke. I siste punktum slås det fast at det er politiet som har bevisbyrden for at samtykke foreligger.

I *tredje ledd* gis det anvisning på at opplysninger som utelukkende beror på samtykke skal merkes. Dette er viktig for at de tjenestemenn som får tilgang til opplysningen forstår at den beror på samtykke og at den normalt ikke kunne ha blitt registrert.

Utformingen av bestemmelsen er i samsvar med uttalelsene i proposisjonen, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 7.2.6 s. 61-62.

6.3 Del 5: Klage og erstatning

6.3.1 Innledende merknader

Del 5 i forskriften omhandler klage (kapittel 18) og erstatning (kapittel 19).

I politiregisterloven er klageadgangen regulert i § 55 og erstatning er regulert i § 56. Videre gis det i § 69 nr. 19-21 anvisning på hvilke forhold som kan reguleres i forskriften knyttet til klage og erstatning. Her som ellers er det viktig å merke seg at opplistingen i § 69 ikke er uttømmende, slik at det også kan reguleres forhold i forskriften som ikke er uttrykkelig nevnt i § 69.

6.3.2 Merknader til bestemmelsene i kapittel 18

De grunnleggende forhold som må reguleres i forskriften er hva som er gjenstand for klageadgangen, hvem som har klagerett, hvem som er klageinstans og hvilke saksbehandlingsregler som kommer til anvendelse. Sistnevnte vil særlig være en

presisering av politiregisterloven § 55 tredje ledd, hvoretter bestemmelsene i forvaltningsloven kapittel VI gjelder "så langt de passer". Det som viste seg å være et problem i denne sammenheng er at politiregisterloven § 55 legger opp til at man kan klage på avgjørelser som etter sin art ikke passer inn i det systemet forvaltningsloven kapittel VI regulerer.

Forskjellen mellom de forhold som kan påklages er følgende: avgjørelser om forhold som nevnt i § 55 nr. 1, 3 og 4 (vandelskontroll, innsyn, retting mv.) er typiske enkeltvedtak som påklages for å få endret avgjørelsen. Avgjørelser som gjelder brudd på taushetsplikten, jf. § 55 nr. 2, vil ikke kunne endres. Når en opplysning først er utlevert i strid med politiregisterloven, vil dette ikke kunne omgjøres eller endres i etterkant. Her innebærer klageadgangen med andre ord heller at man "beklager" seg, og utfallet av en klage vil aldri innebære en omgjøring eller endring, men en konstatering av om loven ble overholdt eller ikke. Dersom det foreligger brudd på taushetsplikten, kan det videre tenkes at det avstedkommer et erstatningskrav eller reaksjoner mot vedkommende tjenestemann.

En annen vesentlig forskjell i forhold til de tradisjonelle klagesakene er at den registrerte normalt ikke gjøres kjent med "avgjørelsen" (her den antatt ulovlige utleveringen), slik at han ikke har noen mulighet til å reagere på avgjørelsen før han på en eller annen måte får kjennskap til forholdet.

For slike klager "passer" ikke reglene i forvaltningsloven kapittel VI like godt, og denne type klager krever derfor en særskilt regulering. I kapittel 18 er det derfor lagt opp til at det skilles mellom avgjørelser som er gjenstand for endring, jf. § 18-1, og avgjørelser som bare kan føre til en konstatering av om det foreligger et brudd på politiregisterloven eller ikke, jf. § 18-2.

I forlengelsen av dette ble departementet oppmerksom på at det finnes flere bestemmelser i politiregisterloven som etter sin art likner på "brudd på taushetsplikten", men som ikke er nevnt i § 55. Disse er informasjonsplikt (§ 48), bruk av opplysninger som er sperret (§ 52) og politiets handleplikt ved feil eller mangler (§ 53). På samme måte som reglene om taushetsplikt, kan disse reglene brytes uten at handlingen eller unnlatelsen i etterkant kan endres. Siden opplistingen i § 55 ikke er uttømmende og siden departementet ikke kan se noen grunn til at slike brudd på politiregisterloven skulle behandles annerledes enn brudd på taushetsplikten, foreslås det at også disse forhold er gjenstand for klagebehandling.

§ 18-1 Gjenstand for klagebehandling

Bestemmelsen regulerer hvilke avgjørelser som er gjenstand for klagebehandling hva gjelder de vedtak som kan omgjøres eller endres. Slik bestemmelsen er utformet må den sies å være uttømmende, idet den både regulerer hva som er gjenstand for klage og hva som ikke er gjenstand for klage.

Første ledd lister opp de forhold som kan påklages. Nr. 5 skiller seg fra de øvrige punktene i bestemmelsene ved at man her også kan klage på utlevering av opplysninger, noe som i utgangspunktet er klagesaker i henhold til § 18-2 (brudd på taushetsplikt). Forskjellen er imidlertid her følgende: i saker som nevnt i nr. 5 har politiet informert den registrerte om at de kommer til å utlevere opplysninger. Når han da klager – og vedtaket om utlevering gis oppsettende virkning – er man i den situasjon at vedtaket kan omgjøres, med den følge at utlevering ikke finner sted. Derfor sorterer disse typetilfellene inn under § 18-1. Dersom klagen på vedtaket om utlevering ikke gis oppsettende virkning reguleres forholdet av § 18-2 (brudd på taushetsplikt).

Departementet er oppmerksom på at Finstadutvalget i NOU 2009:12 Et ansvarlig politi. Åpenhet, kontroll og læring, har gitt uttrykk for at påstander om brudd på taushetsplikt alltid bør behandles av Spesialenheten for politisaker. Uttalelsen kom med bakgrunn i at man under den administrative klageordningen, som gjelder politiets atferd mv, opererte med en klagekategori som gjaldt brudd på taushetsplikt. Oppfølgingen av Finstadutvalgets innstilling er fortsatt under arbeid, og det er således ennå ikke avgjort hvordan utvalgets forslag skal følges opp. Det synes videre som om utvalget ikke var oppmerksom på politiregisterlovutvalgetes forslag hva gjelder adgangen til å kunne klage på brudd på taushetsplikt. Departementet ser at en påstand om brudd på taushetsplikt normalt også vil være en pretensjon om et straffbart forhold, og at slike forhold som et klart utgangspunkt skal behandles av Spesialenheten når bruddet ble begått av en ansatt i politiet og påtalemyndigheten, jf. også påtaleinstruksen § 34-1.

På den annen side er politiregisterloven vedtatt, med den følge at politiregisterloven § 55 første ledd nr. 2 gjelder når loven iverksettes. Videre vil klage på brudd på taushetsplikt i politiregisterloven også omfatte Politiets sikkerhetstjeneste, og slike brudd sorterer ikke under Spesialenheten, jf. påtaleinstruksen § 34-1 første ledd siste punktum. Det samme gjelder for eventuelle databehandlere utenfor politiet. Departementet finner videre grunn til å understreke at bestemmelsen i § 55 ikke er til hinder for at en klage som gjelder brudd på taushetsplikt oversendes Spesialenheten for vurdering før klageinstansen tar stilling til klagen.

I *annet ledd* nevnes de forhold som ikke kan påklages. Departementet oppfatter det som unaturlig at en person som er registrert skal kunne påklage avgjørelser om informasjonssikkerhet mv, og det er vel også lite trolig at vedkommende vil få kjennskap til slike avgjørelser. Derimot vil slike forhold kunne bringes inn for tilsynsorganet, jf. § 18-5 siste ledd. Videre kan heller ikke erstatningskrav som avgjøres og behandles etter reglene i straffeprosessloven kapittel 31 påklages, jf. nærmere om dette i punkt 6.3.2.

Tredje ledd omhandler PSTs avvisningsvedtak. Hovedregelen er at avvisningsvedtak kan påklages i samsvar med forvaltningsloven § 28 tredje ledd annet punktum. Det er imidlertid nødvendig med en særskilt regulering for PSTs avvisningsvedtak i forbindelse med begjæringer om innsyn. Når det gjelder PST slår politiregisterloven §

66 fast at reglene om innsyn i politiregisterloven § 49 og offentlighetsloven ikke gjelder. Det betyr at den registrerte ikke har noen hjemmel for å få innsyn, og derfor kan det heller ikke bli aktuelt å realitetsbehandle en slik begjæring. I del 6 i forskriften om PST er det derfor bestemt at slike begjæringer skal avvises. At avvisningsvedtaket heller ikke kan påklages er en logisk konsekvens av dette. Den registrertes rettigheter ivaretas av EOS-utvalget ved at han kan begjære kontroll av opplysningene som eventuelt måtte være registrert, jf. politiregisterloven § 68.

Fjerde ledd tilsvarer forvaltningsloven § 28 tredje ledd første punktum, slik at det også for klager etter politiregisterloven legges opp til en to-instansbehandling. Videre gis forvaltningsloven § 28 annet punktum bokstav a til c tilsvarende anvendelse for klageinstansens avvisningsvedtak. Unntaket om at riksadvokatens vedtak ikke kan påklages fremgår direkte av politiregisterloven § 55 annet ledd og må derfor ikke gjengis.

§ 18-2 Særlig om klage på brudd på taushetsplikt, informasjonsplikt mv.

Bestemmelsen omhandler de klagesaker der man bare kan oppnå en konstatering av om det foreligger et brudd på loven eller ikke. Som nevnt tidligere bør slik klageadgang omfatte flere forhold enn brudd på taushetsplikt. Dette er heller ikke problematisk i forhold til politiregisterloven § 55. For det første er oppstillingen i § 55 ikke uttømmende og dernest innrømmes klageren flere rettigheter enn hva ordlyden tilsier.

§ 18-3 Hvem som kan klage

I *første ledd* gis det anvisning på hvem som har klagerett. Som det fremgår av politiregisterloven § 55 første ledd er det den registrerte eller den som antar å være registrert som har klagerett. Sistnevnte har sammenheng med at vedtak i de tilfellene der vedkommende ikke gis innsyn, skal utformes på en slik måte at de ikke tilkjennevir om vedkommende er registrert eller ikke. Videre er det presisert at også eieren av en registrert gjenstand har klagerett, jf. den tilsvarende bestemmelsen i SIS-forskriften § 5-1 første ledd.

I *annet ledd* gis i tillegg mottakeren av vandelskontroll klagerett, men den begrenses til å gjelde de tilfellene der den utførte vandelskontrollen ikke er i samsvar med hjemmelsgrunnlaget – og klageretten er derved nokså begrenset. Med mottaker av vandelskontroll menes alle som har krav på å få fremlagt politiattest, vandelsvurdering eller straffattest, jf. politiregisterloven § 36. At en utført vandelskontroll ikke er i samsvar med hjemmelsgrunnlaget vil være tilfelle dersom en person som ønsker stilling i en skole fremlegger politiattest der det fremgår at attesten gjelder personer som skal tilsettes i Norges Bank. Unntaket i annet ledd er også omtalt i proposisjonen, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 15.1.6.4 s. 242 venstre spalte, og departementet ser ingen grunn til å utvide klageadgangen for mottaker av vandelskontroll.

Ordlyden i første ledd indikerer, særlig sammenholdt med unntaket i annet ledd, at man innsnevrer hovedregelen i forvaltningslovens § 28 første ledd, hvoretter også andre med rettslig klageinteresse kan påklage et enkeltvedtak.

Spørsmålet om andre med "rettslig klageinteresse" skal ha adgang til å påklage vedtak er omtalt i proposisjonen, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 15.1.6.4 s. 242. Som det fremgår der uttalte politiregisterlovutvalget, som i sitt utkast hadde foreslått samme ordlyd som i politiregisterloven § 55 første ledd, at bestemmelsen ikke var ment å være uttømmende, slik at den alminnelige klageadgangen i forvaltningsloven § 28 kommer til anvendelse. Justisdepartementet stilte seg noe mer tvilende til en slik løsning og antydnet allerede i proposisjonen at det med unntak for vandelskontroll neppe er aktuelt at andre enn den registrerte skal ha klagerett.

Departementet har vurdert spørsmålet på nytt, og man kan fortsatt ikke se at "rettslig klageinteresse" for andre enn den registrerte eller hans lovlige representanter kan bli aktuell. På dette punkt skiller personvernlovgivning seg i betydelig grad fra andre forvaltningssaker, idet alle rettigheter er direkte knyttet til den som er registrert. Selv om en uriktig registrering indirekte vil kunne få betydning for andre, som for eksempel familiemedlemmer, kan en slik tilknytning etter departementets syn ikke begrunne at andre enn den registrerte gis stilling som part i saken.

§ 18-4 Klageinstans

I *første ledd* gis det anvisning på hvem som er klageinstans for vedtakene som treffes av de ulike organene i første instans med mindre noe annet er bestemt i forskriftene til politiets registre i del 11 i forskriften. Dette kan være en nyttig klargjøring i og med at politiregisterloven åpner for at både politiet, påtalemyndigheten, Politidirektoratet og PST treffer vedtak i første instans, som hver for seg har en annen klageinstans.

I *annet ledd* er det presisert at erstatningskrav skal avgjøres av Politidirektoratet selv om vedtaket i førsteinstans er truffet av påtalemyndigheten i politiet. Dette er også systemet i SIS-forskriften, jf. § 5-1, selv om begjæring for erstatning kan fremsettes for den myndighet som har besluttet registrering, jf. SIS-forskriften § 4-1 tredje ledd. For alle praktiske formål vil dette særlig kunne være aktuelt for erstatning for feilregistreringer i de registre som ligger i påtalesporet, som for eksempel DNA- og fingeravtrykkregisteret. Erstatningskrav der feilen har ført til at noen blir siktet mv vil normalt forfølges i henhold til straffeprosessloven kapittel 31, jf. også politiregisterloven § 56 siste ledd. For PSTs vedkommende vil det grunnet fravær av innsynsretten være lite sannsynlig at noen fremsetter et erstatningskrav grunnet uriktige opplysninger. Dersom det likevel skulle bli aktuelt, vil en klage bli behandlet av Justisdepartementet.

§ 18-5 Forholdet til tilsynsmyndighetens kontroll

Bestemmelsen omhandler forholdet mellom reglene om klage og den registrertes adgang til å be tilsynsmyndigheten om kontroll, og er derved en nærmere forklaring av hva politiregisterloven § 55 tredje ledd innebærer. Realiteten i begge bestemmelsene er

at adgangen til å be Datatilsynet eller EOS-utvalget om kontroll eksisterer uavhengig av muligheten til å benytte seg av klageadgangen i § 55. Således kan man tenke seg at den registrerte påklager politiets vedtak om avslag på sletting av en opplysning i et register til Politidirektoratet i henhold til § 55, samtidig som han ber Datatilsynet om å kontrollere om fortsatt behandling av opplysningen er i samsvar med politiregisterloven, jf. § 59. I slike situasjoner er det ikke utelukket at klageinstansen og tilsynsmyndigheten kommer til forskjellige resultater. I så fall vil det endelige utfallet av saken være avhengig av om saken er av en slik art at Datatilsynet har påleggskompetanse, jf. politiregisterloven § 60. Dersom man igjen tar utgangspunkt i nevnte eksempelet, vil Datatilsynet kunne pålegge sletting.

Videre blir det i bestemmelsen klargjort at gjenstand for tilsynsmyndighetens kontroll er videre enn hva som gjelder for klager, jf. at unntaket i 18-1 annet ledd første punktum (informasjonssikkerhet, internkontroll og meldeplikt) ikke gjelder for begjæringer om kontroll til tilsynsmyndigheten.

§ 18-6 Klagefrist, klagens form og innhold mv.

Bestemmelsen omhandler hvilke krav som stilles til en klage, og igjen skilles det mellom klager som gjelder avgjørelser i henholdsvis § 18-1 og § 18-2. For vedtak som nevnt i § 18-1 vises det i *første ledd* til de bestemmelsene i forvaltningsloven kapittel VI som gjelder for klage på vedtak.

Departementet har vurdert om de samme reglene også bør gjelde for klager i henhold til § 18-2, men har kommet til at forvaltningslovens bestemmelser i §§ 29 til 31 om forhold knyttet til klagefristen ikke passer for slike klager. Klagefristen i forvaltningsloven er begrunnet i at det foreligger et vedtak som er eller som vil bli iverksatt, og derfor må det i løpet av en oversiktlig tidsperiode bli avklart om vedtaket blir endelig eller om det blir endret grunnet en klage.

Disse hensynene gjør seg ikke på samme måte gjeldende i saker som nevnt i § 18-2, idet klagen der går ut på å få konstatert om en bestemt handling eller unnlatelse var i samsvar med politiregisterloven. Som det fremgår i Ot.prp.nr. 108 punkt 15.1.6.3 på s. 241 venstre spalte har politiregisterlovutvalget vist til at det er "tradisjon" for at også andre avgjørelser enn de som er nevnt i straffeprosessloven § 59a kan bringes inn for overordnet påtalemyndighet, herunder brudd på taushetsplikt. Siden adgangen til å klage på slike forhold nå er lovfestet, er det etter departementets syn naturlig at man fastsetter visse spilleregler for både klagene og behandlingen av disse. Det foreslås derfor at forvaltningsloven § 32 også gjelder for klager etter § 18-2, bortsett fra bokstav d, som ikke passer i og med at det ikke er aktuelt med noen endring i disse sakene.

Når det gjelder fristen for å kunne klage foreslår departementet at denne settes til 1 år. Det foreslås videre at fristen er absolutt, slik at vedkommende ikke har krav på å få en klage behandlet etter utløpet av denne fristen. Siden det ofte vil være vanskelig å dokumentere når klageren fikk kunnskap om det forhold som danner grunnlaget for

klagen, foreslås at fristen begynner å løpe fra det tidspunkt lovbruddet skal ha funnet sted – og ikke fra det tidspunkt når klageren fikk kunnskap om forholdet. Grunnet reglene i politiregisterloven om at utlevering av opplysninger i det alt vesentlige skal nedtegnes samt at tilgang til registrene logges, vil det som regel være enkelt å konstatere tidspunktet for når et eventuelt brudd på bestemmelsene i § 18-2 nr. 1 til 4 skal ha funnet sted. Dersom det ikke er mulig å konstatere når lovbruddet har funnet sted, må tvilen komme klageren til gode, slik at man tar utgangspunkt i det tidspunktet han anfører.

Begrunnelsen for at det foreslås en absolutt frist for behandlingen av disse klagesakene er at det bør settes rammer som vil gjøre det enklere å håndtere ordningen. Ved fastsettelsen av fristens lengde har departementet sett hen til forvaltningsloven § 31 siste ledd som setter en ytterfrist på 1 år for at en klage skal kunne tas under behandling. Siden slike klagesaker gjerne vil kunne ende opp med et erstatningskrav, vil man i og for seg kunne hevde at klagefristen bør tilsvare foreldelsesfristen for et erstatningskrav, det vil si tre år. En slik innfallsvinkel styrkes ytterligere av det faktum at vedkommende uavhengig av klageordningen vil kunne reise et erstatningskrav, slik at man uansett må ta stilling til spørsmålet om det har funnet sted et lovbrudd som berettiger erstatning. Mot denne modellen taler at det må legges til grunn at de fleste av disse sakene ikke vil begrunne et erstatningskrav, slik at den relativt lange foreldelsesfristen ikke nødvendigvis kan være retningsgivende. Et viktig poeng i denne sammenheng er også at de mest alvorlige brudd på politiregisterloven – det vil si de som fører til økonomisk eller ikke-økonomisk skade for den registrerte – vil kunne forfølges i henhold til politiregisterloven § 56, jf. også forskriften kapittel 19. Sett i det perspektivet vil en kortere frist for klagesaker ikke svekke klagerens rettsstilling. Departementet er imidlertid åpen for høringsinstansenes eventuelle endringsforslag.

§ 18-7 Saksbehandlingsregler for klager som nevnt i § 18-1

Bestemmelsen gir anvisning på hvilke saksbehandlingsregler som gjelder i de ”vanlige” klagesaker, herunder hvilke bestemmelser i forvaltningsloven kapittel VI som kommer til anvendelse, jf. politiregisterloven § 55 annet ledd. På grunn av forskjellene mellom klagesaker i henholdsvis §§ 18-1 og 18-2 er det også nødvendig å sonde mellom disse to bestemmelsene hva gjelder saksbehandlingsregler.

Departementet har foretatt en gjennomgang av saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven kapittel VI med særlig sikte på å finne frem til de reglene som ikke passer eller som må tilpasses de særlige forhold som gjør seg gjeldende i politiregisterloven.

I *første ledd* vises det til forvaltningsloven § 33 annet ledd, hvorefter underinstansen blant annet kan omgjøre eller endre vedtaket. Grunnen til at forvaltningsloven § 33 første ledd ikke er nevnt, er at det der vises til at reglene i forvaltningsloven kapittel IV og V gjelder tilsvarende for behandling av klagesaker. Politiregisterloven har egne saksbehandlingsregler i § 54 som gjelder behandling av begjæringer om innsyn,

retting, sperring og sletting, og der er det ikke vist til at forvaltningsloven kapittel IV og V kommer til anvendelse. Det er derfor ikke noe som tilsier at disse bestemmelsene skulle gjelde under klagebehandlingen av de samme forhold. En henvisning til § 33 første ledd ville videre nødvendiggjøre at det samtidig gis uttrykk for hvilke regler i forvaltningsloven kapittel IV og V som enten ikke passer eller som ikke kan gjelde, noe som etter departementets syn ville føre til at bestemmelsen ville bli for omfattende og vanskelig tilgjengelig. Det må her også minnes om at saker som behandles i henhold til politiregisterloven normalt vil være av relativt enkel karakter samtidig som bare en part er involvert, slik at en tilsvarende anvendelse av de nevnte reglene i forvaltningsloven lett vil kunne fortone seg som overdimensjonert. Departementet vil imidlertid understreke at de ulovfestede reglene om god forvaltningsskikk også gjelder for saksbehandlingen med grunnlag i politiregisterloven.

Første ledd annet og tredje punktum er i det alt vesentlige en gjengivelse av forvaltningsloven § 33 fjerde ledd, dog slik at det vises til unntaksregelen hva gjelder innsyn i politiregisterloven § 49 fjerde ledd. De to siste punktene i første ledd har sammenheng med bestemmelsen i politiregisterloven § 54 siste ledd, hvoretter et vedtak om avslag på begjæring som nevnt i § 54 ikke skal tilkjennegi at det foreligger en registrering. Som følge av dette gis det anvisning på at retten til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter eller medfølgende uttalelse ikke gjelder i klagesaker om innsyn. Det samme gjelder i saker der en person har fått avslag på en begjæring om retting, sperring eller sletting av opplysninger uten at han i forkant har fått innsyn. At slike situasjoner kan oppstå følger av politiregisterloven § 55 første ledd, hvoretter også den som "antar å være registrert" kan påklage avgjørelser som nevnt der. Man kan derfor ikke se bort fra at noen benytter seg av denne fremgangsmåten i et forsøk på å få innsyn i opplysninger eller kjennskap til at det foreligger en registrering. Reelle klager om retting, sperring og sletting vil derved nødvendigvis alltid forutsette at vedkommende i forkant har fått innsyn, og disse klagenes behandling på vanlig måte. For nærmere omtale av disse spørsmålene vises også til Ot.prp.nr. 108 punkt 13.2.5 s. 212-213.

I *annet ledd* gjennomføres forvaltningsloven § 33 tredje ledd med en presisering om hvem som anses som "motpart". Siden det er lagt opp til at det ellers bare er den registrerte som kan klage, vil andre motparter ikke være aktuelle.

I *tredje ledd* reguleres saksbehandlingsreglene for klageorganet. Her gis forvaltningsloven § 33 siste ledd om at klageorganet skal påse at saken er godt opplyst mv og § 34 om klageorganets kompetanse tilsvarende anvendelse. Likeledes vises det til forvaltningsloven § 34 tredje ledd som omhandler omgjøring til skade, men man antar at slike omgjøringstilfelle i praksis neppe vil forekomme. Grunnen til at det ikke vises til forvaltningsloven § 35, som gjelder omgjøring av vedtak uten klage, er at departementet ikke kan se at noen av de tilfellene som det er vist til der kan gjøre seg gjeldende i forhold til vedtak som er truffet i henhold til politiregisterloven. Derimot er det nødvendig å vise til at politiregisterloven § 54 siste ledd gjelder tilsvarende, idet

også klageorganet – i de tilfellene der det er aktuelt – må påse at det ikke gir en begrunnelse som tilkjennegir at vedkommende er registrert. Det samme gjelder adgang til å gi innsyn i sakens dokumenter, jf. den tilsvarende bestemmelsen i første ledd.

I *siste ledd* gis forvaltningsloven § 36 om sakskostnader og § 42 om utsatt iverksetting tilsvarende anvendelse. Grunnen til at det særskilt må vises til § 42 er også at denne bestemmelsen ikke er en del av kapittel VI i forvaltningsloven.

§ 18-8 Saksbehandlingsregler for klage som nevnt i § 18-2

I disse sakene gjør flere av de forholdene som er regulert i § 18-7 seg ikke gjeldende, noe som også fører til at saksbehandlingen kan gjøres enklere.

I *første ledd* første og annet punktum gis det uttrykk for det samme som er nedfelt i forvaltningsloven § 33 annet ledd. Begrunnelsen for at forvaltningsloven ikke gis anvendelse, jf. første ledd siste punktum, er at klagefristen i disse sakene i henhold til § 18-6 annet ledd er absolutt.

I *annet ledd* reguleres de tilfellene der klagen anses uberettiget. Her skal den behandlingsansvarlige i forhold til klageorganet gjøre rede for det forhold klagen gjelder, noe som indikerer at den behandlingsansvarlige også skal foreta en vurdering av om den behandlingen som er gjenstand for klagen representerer et brudd på politiregisterloven.

Videre regulerer bestemmelsen de tilfellene der den behandlingsansvarlige selv ser at klagen er berettiget, jf. *tredje ledd*. I disse tilfellene synes det å være unødvendig at saken i tillegg sendes til klageorganet. Dersom den behandlingsansvarlige erkjenner at det foreligger et brudd på politiregisterloven, må hensikten med klagen anses å være oppfylt.

I *siste ledd* gis det uttrykk for at de bestemmelsene i forvaltningsloven kapittel VI som ikke er tatt inn i § 18-8 ikke gjelder. Begrunnelsen for dette er at departementet ikke kan se at disse passer for denne type klagesaker.

6.3.3 Merknader til bestemmelsene i kapittel 19

Bestemmelsene i kapittel 19 refererer til politiregisterloven § 56 som regulerer erstatning. Det som må reguleres i forskriften er hvordan erstatningskrav fremsettes og hvilke bestemmelser i straffeprosessloven kapittel 31 som gjelder.

§ 19-1 Krav om erstatning

Første ledd gir anvisning på at det bare er den registrerte som kan kreve erstatning i henhold til politiregisterloven. Dette har sammenheng med at de gunstige erstatnings- og saksbehandlingsreglene i politiregisterloven § 56 bare skal komme den til gode som har blitt registrert i strid med politiregisterlovens bestemmelser. I de tilfellene der også

andre personer enn den registrerte har lidt tap grunnet den lovstridige behandlingen, må disse fremsette krav på vanlig måte og i henhold til de alminnelige erstatningsreglene.

I *annet ledd* gis det anvisning på hvordan kravet må fremsettes og for hvem, samt at det er den skadelidte som må dokumentere årsakssammenhengen og tapets størrelse.

I *tredje ledd* gis det for ordens skyld uttrykk for at foreldelsesloven gjelder, noe som blant annet vil ha betydning for hvordan man beregner fristen for foreldelse.

§ 19-2 Saksbehandlingsregler

I *første ledd* gis det anvisning på at krav om erstatning i første instans avgjøres av den behandlingsansvarlige der den lovstridige behandlingen skal ha funnet sted. Selv om krav om erstatning ikke er nevnt i saksbehandlingsregelen i politiregisterloven § 54, finner departementet heller ikke her grunn til å gi reglene i forvaltningsloven kapittel IV og V tilsvarende anvendelse. Erstatningskrav er av privatrettslig natur, og selv om avgjørelsen av kravet vil være et enkeltvedtak, kan dette i seg selv ikke begrunne å gi saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven tilsvarende anvendelse. Siden vedtak som gjelder erstatning er gjenstand for klagebehandling, vil det være i politiets interesse å undergi saken en slik behandling at klageinstansen får de opplysninger den trenger for å kunne behandle klagen.

I *annet ledd* reguleres de tilfellene der en person har vært siktet i en straffesak som følge av lovstridig behandling av opplysninger. I disse tilfellene gjelder, i henhold til politiregisterloven § 56 siste ledd, bestemmelsene i straffeprosessloven kapittel 31 så langt de passer. For å forenkle anvendelsen av bestemmelsen, har departementet valgt å forskriftsregulere hvilke bestemmelser i kapittel 31 i straffeprosessloven som kommer til anvendelse. Det er imidlertid viktig å understreke at denne fremgangsmåten bare gjelder når den underliggende feilen kan relateres til registreringen. Dersom feilen består i at politiet mistenker feil person – som da også registreres – er man utenfor de tilfellene politiregisterloven § 56 regulerer. I disse tilfellene gjelder reglene for erstatning grunnet uberettiget forfølgelse på vanlig måte. Dette vil bli nærmere regulert i del 4 i forskriften etter mønster fra SIS-forskriften § 3-2.

Som det fremgår av Ot.prp.nr. 108 punkt 15.2.4 s. 247 høyre spalte, er hensikten med politiregisterloven § 56 siste ledd at den som blir siktet som en direkte følge av brudd på politiregisterloven skal ha de fordelene straffeprosessloven kapittel 31 gir samtidig som de materielle erstatningsreglene § 56 kommer til anvendelse. De viktigste fordelene i kapittel 31 må antas å være at saken kan bringes inn for retten, jf. straffeprosessloven § 449 annet ledd og at vedkommende har rett til fritt rettsråd, jf. § 450.

Ved utformingen av bestemmelsen har departementet valgt bare å nevne de bestemmelsene som helt eller delvis ikke kommer til anvendelse. Det første unntaket

gjelder § 449 første ledd (fremgangsmåten ved erstatningskrav etter strafforfølgning), hvorefter Justisdepartementet skal avgjøre erstatningskrav. I samsvar med forskriften § 18-4 siste ledd vil det også her være Politidirektoratet som skal avgjøre kravet. I følge straffeprosessloven § 449 er departementets avgjørelse ikke et enkeltvedtak, noe som blant annet innebærer at avgjørelsen ikke kan påklages til overordnet organ. Sistnevnte gjelder også for erstatningskrav som fremsettes i medhold av politiregisterloven § 56, med den følge at reglene om klageadgangen i henhold til politiregisterloven § 55 ikke gjelder dersom vedkommende velger straffeprosessporet. I tillegg til dette er det bestemt at straffeprosessloven § 444, § 445 og § 446 ikke gjelder, noe som er i samsvar med den tilsvarende bestemmelsen i SIS-loven § 18 siste ledd.

Begrunnelsen for at straffeprosessloven § 448, som åpner for at andre enn den siktede under nærmere bestemte vilkår kan tilkjennes erstatning, ikke er nevnt som et unntak er at det bare er den registrerte som kan fremsette krav om erstatning i henhold til politiregisterloven. Det følger derved av lovens system at andre enn den registrerte ikke kan få utmålt erstatning i henhold til politiregisterloven § 56. Derimot vil disse personene kunne kreve erstatning etter de alminnelige reglene, herunder også i henhold til straffeprosessloven § 448.

I *tredje ledd* gis det en henvisning til bestemmelsene i forskriftens del 12 om internasjonale rettsakter for de tilfellene der den lovstridige behandlingen er basert på opplysninger norsk politi har mottatt fra et annet Schengen-land. Disse reglene er dog bare av interesse for politiets interne saksbehandling og kommer bare til anvendelse i forbindelse med et eventuelt senere regressoppgjør.

6.4 Del 6: Politiets sikkerhetstjeneste

6.4.1 Innledende merknader

Del 6 omhandler behandling av opplysninger i Politiets sikkerhetstjeneste (PST) og består av fire kapitler om henholdsvis generelle bestemmelser (kapittel 20), særlige bestemmelser om behandlingen av opplysninger i PST (kapittel 21), informasjonsplikt, innsyn, retting, sletting og sperring (kapittel 22) og informasjonssikkerhet og internkontroll (kapittel 23).

Når det gjelder PST kan det nevnes at enkelte av politiregisterlovutvalgets forslag i praksis allerede er gjennomført i instruks for PST ved kgl. res. 19.8.2005, slik at PST allerede i dag behandler opplysninger i samsvar med flere av bestemmelsene i politiregisterloven kapittel 11. I tillegg har PST utarbeidet nærmere retningslinjer for behandlingen, som ble godkjent av Justisdepartementet 12.12.2007. Retningslinjene var ment å regulere de samme forholdene som senere skulle reguleres i forskriften til politiregisterloven.

Som følge av dette er forslaget til bestemmelsene i del 6 i det alt vesentlige en videreføring av gjeldende rett. De endringene som ble foretatt i forhold til de gjeldende retningslinjene er begrunnet i tre forhold. For det første har man strøket de

bestemmelsene som nå er regulert i henholdsvis politiregisterloven og den alminnelige delen av forskriften. Som følge av dette er forskriften i del 6 mindre omfattende enn retningslinjene. For det annet var det nødvendig å tilpasse forskriften i del 6 til politiregisterloven, slik at tidligere henvisninger til instruksen eller politilovens taushetspliktsbestemmelser nå er erstattet med de tilsvarende reglene i politiregisterloven. For det tredje måtte man tilføye bestemmelser som er relatert til politiregisterloven §§ 65 og 66 om henholdsvis 4-månedersregelen og innsyn. Disse spørsmålene var ikke regulert i verken instruksen for PST eller retningslinjene, siden de måtte ha hjemmel i lov.

Når politiregisterloven og forskriften trer i kraft vil den delen av instruksen som gjelder behandling av opplysninger bli opphevet, og retningslinjene vil ikke lenger gjelde.

På bakgrunn av hva som er sagt ovenfor vil departementet ikke kommentere hver enkelt bestemmelse, men hovedsakelig konsentrere seg om de bestemmelsene i de ulike kapitlene som er nye i forhold til gjeldende instruks og retningslinje.

6.4.2 Merknader til kapittel 20

Kapittel 20 inneholder generelle bestemmelser om virkeområde, jf. § 20-1, formål med behandling av opplysninger i PST, jf. § 20-2, definisjoner, jf. § 20-3 og behandlingsansvar, jf. § 20-4.

Kapittelet inneholder intet nytt i forhold til gjeldende retningslinjer med unntak av henvisningene til politiregisterforskriften i § 20-1.

6.4.3 Merknader til kapittel 21

Kapittel 21 inneholder særlige bestemmelser om behandling av opplysninger i PST. Dette har sammenheng med at PSTs oppgaver på mange måter skiller seg fra det øvrige politiets oppgaver, noe som særlig gjenspeiler seg i nødvendighetskravet for PST i politiregisterloven § 64.

Nytt i forhold til gjeldende instruks og retningslinjene er bestemmelsen i § 21-6 annet ledd, der det henvises til adgangen til å behandle opplysninger som ikke er kvalitetssikret i politiregisterloven § 65 og forskriften § 5-4. Som nevnt tidligere ble politiregisterutvalgets forslag til denne bestemmelsen ikke tatt inn i instruksen for PST, idet en slik behandling forutsetter hjemmel i lov.

Nytt er også § 21-2 første ledd bokstav g, der det fremgår at det kan behandles opplysninger om person som har samtykket. Dette må ses i sammenheng med bestemmelsene i kapittel 6 i forskriften, der man har regulert behandling av opplysninger som utelukkende er basert på samtykke.

6.4.4 Merknader til kapittel 22

Kapittel 22 inneholder bestemmelser om informasjonsplikt, innsyn, retting, sletting og sperring.

Nytt i forhold til gjeldende instruks og retningslinjene er § 22-1 om informasjonsplikt og innsyn. Bestemmelsen er gitt i medhold av politiregisterloven § 66 hvoretter reglene om informasjonsplikt og innsyn i politiregisterloven §§ 48 og 49 ikke gjelder for PST. Videre fremgår det av § 66 annet ledd at heller ikke offentlighetsloven gjelder for innsyn i opplysninger som behandles av PST i medhold av politiregisterloven.

Dette innebærer at man ikke har noe rettsgrunnlag for innsyn, slik at begjæringer om innsyn blir å avvise, jf. § 22-1 fjerde ledd. De som ønsker å få kontrollert om PST behandler opplysninger om dem selv i strid med politiregisterloven kan henvende seg til Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjenesten (EOS-utvalget), jf. politiregisterloven § 68 annet ledd.

På bakgrunn av den nye bestemmelsen i § 21-2 første ledd bokstav g om at samtykke kan danne grunnlag for behandling av opplysninger i PST, mener departementet at det for disse opplysningene bør gjelde en innsynsrett, jf. forslaget til § 22-1 tredje ledd. Begrunnelsen for dette er at PST uten et slikt samtykke ikke ville ha et rettslig grunnlag for behandlingen, og i dette perspektiv kan departementet ikke se noen grunn til å nekte innsyn.

Departementet finner imidlertid grunn til å understreke at unntaksbestemmelsen i tredje ledd ikke er ment som en generell lemping av hovedregelen om at det ikke gis innsyn hos PST. Dersom noen hevder å ha krav på innsyn etter denne bestemmelsen og PST ikke er enig i dette, må vedkommende fremlegge dokumentasjon for at den saksbehandlingen som er foreskrevet i forskriften § 6-2 har funnet sted. Videre gjelder innsynsretten bare dersom behandlingen av opplysningene utelukkende er basert på samtykke, jf. også forskriften § 6-1.

6.4.5 Merknader til kapittel 23

Kapittel 23 omhandler informasjonssikkerhet og internkontroll.

Bestemmelsene i §§ 23-1 og 23-2 er i det alt vesentlige en videreføring av gjeldende retningslinjer. Forskjellen er at bestemmelsen om internkontroll nå henviser til de generelle reglene om internkontroll i del 12 i forskriften, slik at § 23-2 kun regulerer de forhold som bare er aktuelle for PST.

6.5 Del 8: Vandelskontroll og akkreditering

6.5.1 Innledende merknader

Del 8 i forskriften består av 11 kapitler som regulerer ulike sider ved vandelskontroll, herunder særlig om utstedelse av politiattester. Bestemmelsene i de ulike kapitlene supplerer politiregisterloven kapittel 7 om vandelskontroll og attester. Begrunnelsen for hvorfor akkreditering må særskilt nevnes i overskriften vil bli nærmere forklart i punkt

6.5.12. Forskriftshjemlene finnes både i enkelte av bestemmelsene i lovens kapittel 7 samt politiregisterloven § 69 første ledd nr. 12.

Reguleringen av vandelskontroll er en sentral del av politiregisterloven, noe som også gjenspeiler seg i forskriftens omfang. De fleste bestemmelsene i forskriften er en nærmere forklaring eller presisering av lovteksten, men enkelte er også av materiellrettslig art. Den mest sentrale bestemmelsen i så måte er § 30-3 om vandelskontroll av unge lovbyggere, jf. nærmere om dette i punkt 6.5.4.

6.5.2 Merknader til bestemmelsene i kapittel 28

Kapittel 28 inneholder generelle bestemmelser om vandelskontroll, herunder vandelskontroll av utlendinger og krav om botid.

§ 28-1 Vandelskontroll

Bestemmelsen refererer til politiregisterloven § 36 første ledd. Hensikten med bestemmelsen er å tydeliggjøre at vandelskontroll utelukkende kan foretas i form av politiattest, straffattest eller gjennom vandelsvurdering. Hva som ligger i disse begrepene fremgår av politiregisterloven § 36 første ledd nr. 1 til 3, herunder er det der fastsatt hvilke opplysninger som kan utleveres i forbindelse med en vandelskontroll.

Når både politiregisterloven § 36 første ledd og forskriften § 28-1 gir uttrykk for at vandelskontroll "bare" kan foregå på den beskrevne måte, innebærer det også at det ikke er adgang å hjemle andre former for vandelskontroll eller at man legger opp til at politiattester mv inneholder andre opplysninger enn de som er listet opp i § 36. Således vil det for eksempel ikke lenger være adgang til å hjemle skikkethetsvurderinger og det vil heller ikke være adgang til å lovfeste at vandelsvurderingen skal omfatte anmeldelser eller henlagte saker. Sistnevnte kommer også eksplisitt frem i forskriften § 29-5 og § 31-1.

§ 28-2 Generelt om politiattest

Bestemmelsens *første ledd* er delvis en gjenfortelling og delvis en presisering av politiregisterloven § 36 første ledd første punktum og første ledd nr. 1 tredje punktum. Således kommer det i bestemmelsens første ledd annet punktum uttrykkelig frem at det med politiattest menes norsk politiattest med opplysninger fra politiets registre. Det betyr at alle lovbestemmelser som hjemler utstedelse av politiattest må tolkes i samsvar med dette. For utlendinger innebærer det at vandelskontrollen kun omfatter den tiden de har vært bosatt i Norge, jf. også nærmere om dette i § 28-4.

Det er derved som hovedregel ikke adgang til å avkreve utenlandske borgere attester fra deres hjemland. Dette er en viktig avklaring i forhold til rettstilstanden før politiregisterloven ble vedtatt, og der spørsmål knyttet til vandelskontroll av utlendinger skapte betydelige problemer, jf. også nærmere om dette i Ot.prp.nr. 108 punkt 12.2.6 på s. 146.

Unntak fra denne hovedregelen fremgår av bestemmelsens første ledd tredje punktum, der det heter at politiattest utstedt i annet EØS-land likestilles med norsk politiattest i de tilfeller hvor det er hjemlet krav om botid. Hva som menes med krav om botid er forklart i politiregisterloven § 36 siste ledd, jf. også nærmere om dette i merknaden til § 28-4. Unntaket innebærer at borgere fra EØS-land – i motsetning til borgere fra tredjeland (land utenfor EØS-området) – vil kunne tilfredsstille krav om vandelskontroll i de tilfellene der det er hjemlet krav om botid ved å fremlegge politiattest fra sitt hjemland. Det er viktig å understreke at forutsetningen i disse tilfellene er at vedkommende ikke oppfyller kravet om botid. Det betyr at heller ikke EØS-borgere vil ikke kunne avkreves politiattest fra hjemlandet i de tilfellene der det enten ikke kreves botid eller der botiden er oppfylt. I disse situasjonene må også EØS-borgere kun fremlegge norsk politiattest på lik linje med norske borgere eller borgere fra tredjeland.

§ 28-3 Definisjoner

Begrepsbruken i både politiregisterloven kapittel 7 og forskriften del 8 kan delvis være noe vanskelig tilgjengelig for personer som ikke til daglig har befatning med spørsmål knyttet til vandelskontroll. I bestemmelsen defineres derfor flere av de begreper som benyttes i politiregisterloven og i denne delen av forskriften. I tillegg til dette er enkelte ord eller uttrykk av pedagogiske grunner nærmere forklart i de enkelte bestemmelser. Begrunnelsen for at begrepet ”er under straffeforfølgning” må defineres i *bokstav d* er at begrepet i politiregisterloven har et noe annet innhold enn hva som ellers forstås med begrepet. I sammenheng med vandelskontroll menes med begrepet verserende saker som ikke er rettskraftig, det vil si siktelser, tiltaler og ilagte reaksjoner som ennå ikke er rettskraftige. Sistnevnte kan for eksempel være en felle dom, som enten er påanket eller der ankefristen ennå ikke er utløpt.

§ 28-4 Krav om botid ved utstedelse av politiattest for utlendinger mv

Bestemmelsen refererer til politiregisterloven § 36 siste ledd, som åpner for at det i lov eller i forskrift gitt i medhold av lov kan stilles krav om botid i inntil 5 år dersom vesentlige samfunnshensyn tilsier det. Videre kan kravet til botid overstige 5 år dersom vesentlige sikkerhetsmessige hensyn tilsier det. Begrunnelsen for at loven åpner for krav om botid er nærmere omtalt i Ot.prp.nr. 108 punkt 12.2.6 på s. 146-147.

Bestemmelsen regulerer hvem som kan undergis krav om minimum botid i Norge etter politiregisterloven § 36 annet ledd. Forslaget innebærer at krav om botid gjelder for utlendinger som har oppholdt seg i Norge i kortere tid enn den fastsatte botiden. I praksis vil dette være utlendinger som kommer fra land utenfor EØS-området, idet borgere fra EØS-land vil kunne fremlegge attest fra sitt hjemland, jf. § 28-2 første ledd.

Departementet vil i denne sammenheng gjøre oppmerksom på at ordlyden i politiregisterloven § 36 siste ledd i utgangspunktet åpner for at botid også vil kunne gjøres gjeldende for norske statsborgere med tidligere opphold i utlandet, jf. også uttalelsen om dette i Ot.prp.nr. 108 punkt 12.2.6 på s. 146 høyre spalte. Et eksempel på slike tilfeller er at en norsk borger flytter til Sør-Amerika, der han oppholder seg i 10 år.

Når han så kommer tilbake og vil utøve et yrke der man har krav om botid, vil han kunne bli møtt med innsigelsen om at han ikke kan dokumentere tilfredsstillende vandel. Etter nærmere vurdering har departementet under noe tvil kommet til at en slik regel ikke bør etableres. For eksempel finnes det mange tilfeller der norske borgere sammen med familien tilbringer flere år utenlands i jobbsammenheng. Det ville da være vanskelig å forsvare at slike personer gjennom et krav om botid ville få et yrkesforbud grunnet regler om vandelskontroll når de kommer tilbake. Selv om det finnes flere likhetstrekk mellom denne gruppen personer og utlendinger som ikke oppfyller kravet til botid, vil man bemerke at det også finnes flere forskjeller. For det første vil man ha oversikt over norske borgers vandel før de flyttet til utlandet, og dernest er det nærliggende at norske myndigheter får kjennskap til når norske borgere i utlandet kommer under straffeforfølgning – i hvert fall når det dreier seg om alvorlige forhold. Dette enten ved at norske borgere selv tar kontakt for bistand eller ved at utenlandsk myndighet kontakter norske myndigheter. Sannsynligheten for at politiet er kjent med alvorlige lovbrudd begått av norske borgere i utlandet er derved atskillig større enn hva som er tilfelle for utlendinger som flytter til Norge fra tredjeland. På denne bakgrunn har departementet kommet til at kravet om botid ikke bør gjelde for norske borgere, selv om de over lengre tid har oppholdt seg i utlandet. Dette er for øvrig heller ikke praksis i dag.

Når det gjelder utlendinger med tidligere opphold i Norge, innebærer forslaget at et tidligere opphold i Norge ikke fritar vedkommende fra et krav om botid, jf. § 28-4 annet punktum. Som eksempel kan nevnes at en amerikansk borger flytter tilbake til hjemlandet etter å ha bodd i Norge i flere år. Dersom vedkommende returnerer til Norge etter noen år, vil han ikke kunne dokumentere tilfredsstillende vandel i de tilfellene der det kreves botid. Departementet ser at konsekvensen av bestemmelsen i enkelte tilfeller vil kunne fortone seg som urimelig, og av den grunn har man valgt å utforme den slik at det er rom for en viss skjønnsutøvelse, jf. at kravet om botid i disse tilfellene "kan" gjøres gjeldende dersom fraværet var av et slikt omfang at det ikke kan gjennomføres tilfredsstillende vandelskontroll. Departementet antar at man på denne måten vil kunne hindre åpenbart urimelige resultater.

Departementet har videre vurdert om det i forskriften bør gis nærmere anvisning på hva som ligger i begrepene "vesentlige samfunnshensyn" og "vesentlige sikkerhetsmessige hensyn" i politiregisterloven § 36 siste ledd, men har kommet til at en slik presisering ikke er hensiktsmessig idet en presisering lett vil kunne få preg av en uttømmende oppstilling. Vurderingen av om det skal innføres krav om botid og botidens varighet bør derfor overlates til fagdepartementene. Departementet gjør likevel oppmerksom på at ordlyden i politiregisterloven § 36 siste ledd indikerer at terskelen for å innføre krav om botid er høyere enn terskelen for å kunne innføre vandelskontroll til formål som nevnt i politiregisterloven

§ 37. Krav om botid vil regelmessig innebære et yrkesforbud for personer som ikke kan fremlegge norsk politiattest eller attest fra et EØS-land, og er derfor atskillig mer inngripende enn krav om vandelskontroll.

Departementet anser det i utgangspunktet som ønskelig at det i forskriften fastsettes fra hvilket tidspunkt botiden beregnes. Man ber derfor særlig om tilbakemelding fra Utlendingsdirektoratet om det finnes rutiner, som for eksempel registrering el, som kan sikre notoritet med henblikk på når den utenlandske borgeren lovlig har bosatt seg i Norge. Det bes i denne forbindelse videre opplyst om det i så måte finnes forskjeller mellom nordiske borgere, borgere fra EØS-land og borgere fra tredjeland. Dersom det skulle vise seg at det ikke er mulig entydig å fastsette et tidspunkt for beregningen av fristen, antar departementet at bestemmelsen må utformes slik at den pålegger utlendingen bevisbyrden for at kravet om botid er oppfylt.

6.5.3 Merknader til bestemmelsene i kapittel 29

I kapittel 29 om ulike typer politiattest gis det i tillegg til enkelte generelle bestemmelser en nærmere forklaring på hvilke typer politiattest som finnes, hva disse kan inneholde og sammenhengen mellom de ulike typer attester. Erfaring fra blant annet høringsaker som gjelder hjemmel for utstedelse av politiattest i spesiallovgivningen har vist at mange har problemer med å forstå sammenhengen mellom ordinære og uttømmende politiattester på den ene siden og avgrensede og utvidete attester på den annen side. For eksempel har det vært en utstrakt misforståelse at uttømmende politiattester også inneholder verserende saker. Departementet antar derfor at det også særlig med henblikk på fremtidige forslag til hjemler om vandelskontroll kan være nyttig at de skisserte forholdene forklares i forskriften.

§ 29-1 Generelt

I bestemmelsens *første ledd* første punktum slås det fast at det i utgangspunktet alltid er hjemmelsgrunnlaget som er avgjørende for hvilken type politiattest som skal utstedes. I annet punktum gjentas tolkingsregelen i politiregisterloven § 40 nr. 1, som går ut på at det skal utstedes ordinær politiattest når hjemmelsgrunnlaget ikke særskilt gir anvisning på at det skal utstedes en annen type politiattest. Slike uklare hjemler finner man særlig i eldre lovgivning, der det gjerne opereres med uttrykk som krav om renandel, tilfredsstillendeandel, plettfriandel eller hvor det brukes andre formuleringer uten at det fremgår hvilken type politiattest som kreves. Etter iverksetting av politiregisterloven vil slike hjemler alltid tolkes slik at det bare kan kreves ordinær politiattest. Det var blant annet også dette som var bakgrunnen for at Justisdepartementet tidligere har tilskrevet alle departementene for å gjøre oppmerksom på departementene må sørge for klare hjemler i deres respektive lovgivning.

I *annet ledd* blir det klargjort at både ordinære og uttømmende politiattester også kan være avgrenset og utvidet. Det er særlig disse kombinasjonene som har vist seg å skape betydelig forvirring og usikkerhet i forbindelse med forslag til hjemler for vandelskontroll.

§ 29-2 Ordinær politiattest

Bestemmelsen er en ren saksopplysning ved at det vises til politiregisterloven § 40 nr. 2 til 8, som regulerer hvilke reaksjoner som skal vises på ordinær politiattest og hvor lenge de skal vises.

§ 29-3 Uttømmende politiattest

Bestemmelsens *første ledd* forklarer hva som er en uttømmende politiattest ved at man delvis gjentar hva som er nedfelt i politiregisterloven § 41 nr. 1 og delvis henviser til forskriften § 28-3 bokstav a og b, der det er forklart hva som menes med andre strafferettslige reaksjoner og tiltak. Videre vises det til at tidsbegrensningene i politiregisterloven § 40 ikke gjelder, noe som innebærer at uttømmende politiattester viser alle reaksjoner som er registrert i reaksjonsregisteret uavhengig av når reaksjonen ble ilagt.

I *annet ledd* vises det for ordens skyld til at det også for uttømmende politiattester finnes unntak med henblikk på at alle reaksjoner vises og uten tidsbegrensning.

§ 29-4 Avgrenset politiattest

Avgrenset politiattest er ikke direkte omtalt i politiregisterloven, og alene av den grunn kan det være nyttig å forklare hva som menes med avgrenset politiattest. Typisk for avgrensede politiattester er at attesten bare viser bestemte type lovbrudd. Hvilke lovbrudd som skal vises må fremgå av hjemmelsgrunnlaget.

I *annet ledd* presiseres det igjen at også avgrensede politiattester normalt utstedes som ordinær attest, samtidig som bestemmelsen gir uttrykk for at både ordinære og uttømmende politiattester kan være avgrenset. Når attesten skal være avgrenset, er hovedforskjellen mellom ordinær og uttømmende attest at det på en uttømmende attest vises reaksjonene uten tidsbegrensning.

§ 29-5 Utvidet politiattest

Utvidet politiattest er omtalt i politiregisterloven § 41 nr. 2. I forskriften § 29-5 *første ledd* første punktum vises det også til § 28-3 bokstav c, der det er forklart hva som menes med verserende saker. I annet punktum blir det klargjort at både ordinære og uttømmende politiattester kan være utvidet. Forutsetningen er selvsagt også her at dette fremgår uttrykkelig av hjemmelsgrunnlaget.

I *annet ledd* fremgår det uttrykkelig at anmeldelser og henlagte saker ikke kan anmerkes på en politiattest. At slike forhold ikke kan anmerkes på en politiattest er ikke direkte uttalt i politiregisterloven, men fremgår av lovens system. Det fremgår av politiregisterloven

§ 36 nr. 1 hva som kan anmerkes på en politiattest og oppstillingen der er uttømmende. Anmeldelser og henlagte saker faller ikke inn under noen av de forhold som er nevnt der, og derved hjemler politiregisterloven ikke at vandelskontroll omfatter anmeldelser og henlagte saker. Som følge av dette vil man heller ikke i spesiallovgivningen kunne

etablere slike hjemler. Siden departementet ved flere anledninger har merket seg at slike forslag likevel sendes på høring, finner man det hensiktsmessig at det i forskriften uttrykkelig fremgår at anmeldelser og henlagte saker ikke er gjenstand for vandelskontroll.

6.5.4 Merknader til bestemmelsene i kapittel 30

I kapittel 30 gis det nærmere regler om hvilke reaksjoner som ikke skal anmerkes på en uttømmende politiattest. Bestemmelsene i §§ 30-1 og 30-2 er en presisering av politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav a og b. Derimot representerer forslaget til § 30-3 noe nytt ved at bestemmelsen fastsetter det nærmere innholdet i politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav c, som åpner for at ilagte reaksjoner i nærmere bestemte tilfeller ikke vises på en uttømmende attest når personen var under 18 år på gjerningstidspunktet.

§ 30-1 Konfliktrådsbehandling

Bestemmelsens *første ledd* er en gjengivelse av politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav a, hvoretter overføring til konfliktråd ikke skal anmerkes på uttømmende politiattest dersom vedkommende ikke har begått nye lovbrudd 2 år etter konfliktrådsbehandlingen.

I *annet ledd* er det gitt nærmere regler for beregningen av fristen for karantenetiden på 2 år som nevnt i første ledd. Utgangspunktet for beregningen av fristen er datoen for godkjent avtale. At fristen avbrytes dersom vedkommende blir ilagt en rettskraftig reaksjon for et nytt lovbrudd fremgår implisitt av første ledd. I annet ledd annet punktum er det derfor bare nødvendig å presisere at også verserende saker avbryter fristen. Dette innebærer at en overføring til konfliktrådet vil vises på en uttømmende politiattest selv om det har gått mer enn 2 år dersom vedkommende for eksempel ble siktet før utløpet av toårsfristen. Dersom den verserende sak avsluttes uten at vedkommende ilegges en rettskraftig reaksjon for lovbruddet, vil den opprinnelige fristen igjen begynne å løpe – det vil si fra datoen for godkjent avtale. Dersom den verserende saken ender med illeggelse av en rettskraftig reaksjon for lovbruddet, vil overføringssaken vises på en uttømmende attest. Dette er en videreføring av gjeldende praksis, jf. Justisdepartementets instruks til Politidirektoratet i brev av 03.05.2007.

§ 30-2 Forenklet forelegg

For helhetens skyld har man valgt også å gjengi politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav b i forskriften. At forenklete forelegg ikke vises på ordinære politiattester fremgår av politiregisterloven § 40 nr. 3.

6.5.4.1 § 30-3 Unge lovbrøyttere

Forslaget til denne bestemmelsen krever en nærmere omtale. I det følgende gis det derfor en redegjørelse for bakgrunnen for bestemmelsen og hvilke problemstillinger den reiser. Departementet vil allerede innledningsvis nevne at utformingen av bestemmelsen av ulike grunner var vanskelig. Den største utfordringen er å finne en god balansegang mellom de motstridende hensyn som gjør seg gjeldende. På den ene

siden skal bestemmelsen sikre at unge lovbrøyttere også i forbindelse med vandelskontroll skal ha muligheten til å legge tidligere lovbrudd bak seg. På den annen side er formålet med vandelskontroll og krav om uttømmende politiattest regelmessig begrunnet i tungtveiende samfunnsmessige hensyn, og mottakeren av en slik attest må kunne stole på at politiattesten gir pålitelige opplysninger slik at man kan vurdere om vedkommende er egnet til angjeldende stilling mv.

Departementet har valgt å skissere forskjellige løsninger hva gjelder den delen av forslaget som omhandler hva som må anses som alvorlig kriminalitet, men man er også åpen for endringsforslag med henblikk på de øvrige vilkårene. Den endelige utformingen av forslaget til § 30-3, herunder også de delene av forslagene som ikke inneholder alternative løsninger, vil derfor i stor grad være avhengig av høringsinstansenes tilbakemeldinger.

6.5.4.1.1 Bakgrunn

Bakgrunnen for politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav c var Stortingets anmodningsvedtak nr. 331 fra 18. desember 2006 som lyder:

”Stortinget ber regjeringen, for å kunne gi tidligere ungdomskriminelle en ny sjanse, utrede en ordning med sletting av rulleblad i de tilfellene der unge kriminelle ikke har begått alvorlige lovbrudd, eller en lang rekke gjentatte lovbrudd og for eksempel ikke har begått ny kriminalitet i en periode på 5 år etter fylte 18 år.”

I samsvar med Stortingets vedtak går § 41 nr. 1 bokstav c ut på at ilagte reaksjoner under nærmere bestemte vilkår ikke skal vises på uttømmende politiattest. Grunnvilkårene er at personen var under 18 år på gjerningstidspunktet, at det ikke dreier seg om alvorlig eller gjentatt kriminalitet, samt at vedkommende ikke har begått ny kriminalitet. Videre gir § 41 nr. 1 bokstav c annet punktum anvisning på at en nærmere presisering av disse vilkårene vil finne sted i forskriften.

Stortingets vedtak var begrunnet i et ønske om å gi unge lovbrøyttere en ny sjanse ved å sørge for at opplysninger om straffbare handlinger begått i meget ung alder ikke får varige konsekvenser for vedkommende gjennom vandelskontroll. Ved utformingen av den presiserende bestemmelsen i forskriften må man derved søke å ivareta Stortingets intensjon, samtidig som man må ivareta de hensyn som begrunner vandelskontroll i form av uttømmende attester.

6.5.4.1.2 Problemstillingene

Under arbeidet med utformingen av forskriften til politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav c har det vist seg at bestemmelsen reiser en rekke vanskelige spørsmål.

Departementet foretar i det følgende en gjennomgang av de ulike vilkårene, og vil herunder kort skissere hvilke problemstillinger som gjør seg gjeldende. Det kan her også nevnes at man innenfor de enkelte problemstillingene har møtt på ytterligere

spørsmål, men disse vil bare bli tatt opp i høringsnotatet i den grad de er av vesentlig betydning for forslaget innhold.

De problemstillingene som etter dette tas opp er:

- a. skal bestemmelsen være basert på skjønn eller skal den gi anvisning på klare avgrensninger
- b. hva menes med alvorlig kriminalitet
- c. hva menes med gjentatt kriminalitet
- d. hvor lenge skal karantenetiden være, jf. "ikke har begått nye lovbrudd"
- e. fra hvilket tidspunkt skal karantenetiden beregnes
- f. konsekvensen av nye lovbrudd innenfor karantenetiden
- g. konsekvensen av nye lovbrudd etter utløpet av karantenetiden

Ad a. Skal bestemmelsen være basert på skjønn eller skal den gi anvisning på klare avgrensninger?

Departementet ser at begge løsninger har fordeler og ulemper, men har likevel kommet til at det ikke bør legges opp til en skjønnsmessig vurdering. En bestemmelse som legger opp til skjønnutøvelse ville stille tjenestemennene, som skal avgjøre hva som skal vises på attesten, overfor vanskelige avveininger. Dette gjelder selv om man ville gi rammer for skjønnutøvelsen. En slik løsning ville også innebære en betydelig fare for forskjellsbehandling og må antas å føre til et stort antall klagesaker. Man ville med andre ord legge opp til en ressurskrevende saksbehandling, uten at man kan ta for gitt at dette ville føre til mer rimelige resultater enn hva som hadde vært tilfelle dersom bestemmelsen gir anvisning på klare avgrensninger. Ulempen ved den sistnevnte løsningen er at det kan fortone seg som unødvendig "firekantet" dersom man særlig i forbindelse med vilkåret "gjentatt kriminalitet" operer med bestemte antall lovbrudd med en bestemt strafferamme uten at man kan ta hensyn til særlige forhold som gjorde seg gjeldende. Videre kan det fortone seg som urimelig at en som har begått tre mindre alvorlige lovbrudd får utstedt en ren politiattest, mens den som har begått fire mindre alvorlige lovbrudd får anmerket samtlige på attesten. Det problemet møter man imidlertid ved alle regler der en bestemt alder, dato eller antall er avgjørende for borgernes rettsstilling.

Etter dette mener departementet at ulempene ved en bestemmelse som gir konkret anvisning på hva som blant annet menes med alvorlig og gjentatt kriminalitet alt i alt er mindre enn ulempene ved en regel som legger opp til konkrete vurderinger, og foreslår derfor at bestemmelsen ikke gir rom for skjønnutøvelse.

Ad b. Hva menes med alvorlig kriminalitet?

Begrepet "alvorlig kriminalitet" brukes i ulike sammenhenger og figurerer også i enkelte lover og forskrifter, særlig i forbindelse med gjennomføringen av rettsakter fra EU, uten at det knytter seg en entydig definisjon til begrepet. Som eksempel kan nevnes SIS-loven § 10 annet ledd bokstav c hvoretter opplysninger i SIS kan brukes til

andre formål dersom det er nødvendig for å forebygge "alvorlig kriminalitet" og endret § 8 første ledd bokstav a (endringen er ennå ikke trådt i kraft), hvoretter opplysninger kan registreres når vedkommende har begått en "alvorlig straffbar handling". I merknadene til § 8 er det uttalt at eksempler på hva som menes med "alvorlig straffbar handling" er de straffbare handlingene som er nevnt i artikkel 2 nr. 2 i rammebeslutning om den europeiske arrestordre (2002/584/JIS). Likeledes er politiets tilgang til Visa Information System (VIS) betinget av at det dreier seg om terrorhandlinger eller andre "alvorlige kriminelle handlinger", jf. utlendingsloven § 102 e som ennå ikke er trådt i kraft. Et annet eksempel er gjennomføringen av EUs datalagringsdirektiv, der man i høringsbrevet 8. januar 2010 har gitt uttrykk for at trafikkdata er nødvendig for bekjempelse av "alvorlig kriminalitet", jf. Prop. 49 L (2010-2011) punkt 5.2, noe som i lovforslaget og den senere vedtatte lovendringen ble knyttet til nærmere bestemte strafferammer.

Eksempelene ovenfor viser at man kan ha forskjellige tilnærminger med henblikk på å definere "alvorlig kriminalitet". Departementet kan ikke se at det er hensiktsmessig å prøve å lage en uttømmende liste over straffbare forhold som defineres som alvorlige. Likeledes vil en likestillende eksemplifisering, som ved tilgang til VIS, ikke gi tilstrekkelig klare holdepunkter for hva som menes med alvorlig kriminalitet. Sistnevnte alternativ ville også innebære utøvelse av skjønn, noe departementet ikke ønsker å gå inn for, jf. også det som er anført ovenfor. Det foreslås derfor at begrepet "alvorlig kriminalitet" defineres som straffebud med nærmere bestemte strafferammer.

Med dette som utgangspunkt er neste spørsmålet hvilken strafferamme man skal legge seg på. Det kan i denne sammenheng nevnes at den nye straffeloven opererer med ni rammer for fengselsstraff. Selv om den nye straffeloven ennå ikke er trådt i kraft, velger man å legge den nye loven til grunn ved utformingen av § 30-4. Ved siden av bot, innføres følgende strafferammer i de enkelte straffebestemmelsene: fengsel inntil henholdsvis 6 måneder, 1 år, 2 år, 3 år, 6 år, 10 år, 15 år, 21 år og 30 år.

Departementet er i tvil om man bør legge seg på en øvre strafferamme på mer enn 3 år, 6 år eller mer enn 6 år.

For å gjøre vurderingen for høringsinstansene noe enklere, gis det i det følgende en oversikt over enkelte utvalgte straffebud fra gjeldende straffelov som har en strafferamme tilsvarende de alternative som er foreslått i § 30-4 første ledd bokstav a.

- Eksempler på straffebud med en øvre strafferamme på fengsel i 3 år eller mer er vold mot offentlig tjenestemann (§ 127 første ledd første straffalternativ – inntil 3 år), legemsbeskadigelse (§ 229 første straffalternativ – inntil 3 år), underslag og tyveri (§§ 255 og 257 – inntil 3 år), heleri og hvitvasking (strl. § 317 første ledd – inntil 3 år)

- Eksempler på straffebud med en øvre strafferamme på fengsel i mer enn 3 år er seksuell omgang ved misbruk av stilling mv. (§ 193 – inntil 5 år), seksuell omgang med barn under 16 år (§ 196 første ledd – inntil 5 år), ran (§ 267 – inntil 5 år)
- Eksempler på straffebud med en øvre strafferamme på fengsel i 6 år eller mer er legemsbeskadigelse (§ 229 annet straffalternativ – inntil 6 år), grovt underslag og tyveri (§§ 256 og 258 – inntil 6 år), grovt ran (§ 268 – inntil 12 år), grovt skadeverk (§ 292 – inntil 6 år), grovt heleri og hvitvasking (§ 317 fjerde ledd – inntil 6 år)
- Eksempler på straffebud med en øvre strafferamme på fengsel i mer enn 6 år er grov narkotikaforbrytelse (§ 162 – inntil 10 år), voldtekt (§ 192), seksuell omgang med barn under 14 år (§ 195 første ledd – inntil 10 år)

Som nevnt er departementet i tvil om hvilket alternativ som bør velges. Selv om en strafferamme på 6 år eller mer enn 6 år kan fremstå som for vidtgående, vil en ramme på mer enn 3 år kunne fremstå som for strengt sammenholdt med Stortingets intensjon i tidligere siterte anmodningsvedtak. Man kan heller ikke nødvendigvis trekke paralleller fra strafferammene som ble valgt i forbindelse med gjennomføringen av datalagringsdirektivet og som er lavere enn 6 år, idet hensynene som begrunner disse reglene er av en annen karakter hensynene som ligger til grunn for politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav c.

Departementet inviterer høringsinstansene til å kommentere hvilket alternativ som er å foretrekke, idet tilbakemeldingene vil gi departementet et bedre grunnlag for å ta standpunkt til hvilken løsning man vil velge.

Ad c. Hva menes med gjentatt kriminalitet?

Når Stortinget i anmodningsvedtaket skilte mellom alvorlig kriminalitet på den ene siden og gjentatt kriminalitet på den annen side, innebærer det implisitt at den gjentatte kriminaliteten ikke kan være alvorlig kriminalitet.

Hovedoppgaven i forhold til dette kriteriet er således å finne frem til hvor mange straffbare forhold man kan akseptere uten at de vises på en uttømmende attest. I tillegg må det tas stilling til om ”antallet” skal knyttes til ilagte reaksjoner eller handlinger. I forlengelsen av dette må det vurderes hvordan konkurrenstilfellene, jf. straffeloven 1902 §§ 62 og 63, skal håndteres i denne sammenheng.

Det ville her føre for langt å gå nærmere inn på samtlige av de problemstillingene som kan drøftes i denne sammenheng. Departementet har etter en helhetsvurdering kommet til vilkåret om gjentatt kriminalitet bør knyttes til antall straffbare handlinger, noe som også gjelder dersom alle handlinger blir pådømt i samme dom. Når det gjelder sistnevnte har departementet vurdert om man bør se annerledes på en person som har begått tre straffbare handlinger, som blir pådømt hver for seg, enn på en person som har gjort det samme, men der alle tre straffbare handlingene blir pådømt i samme sak.

Det kan hevdes at det er en psykologisk forskjell mellom disse tilfellene, idet personen i først nevnte eksempelet fortsetter å begå kriminelle handlinger til tross for at han har fått en strafferettslig reaksjon. Etter departementets oppfatning er det likevel flere gode grunner som tilsier at man ikke bør ta utgangspunkt i antallet ilagte reaksjoner. For det første kan det i mange tilfeller være nokså tilfeldig om flere begåtte straffbare handlinger pådømmes under ett eller hver for seg. Dernest vil en slik løsning vanskelig kunne forenes med intensjonen bak unntaksbestemmelsen og formålet med vandelskontrollen. Når samme straffbare handling representerer brudd på flere lover eller flere straffbare handlinger anses som fortsatt forbrytelse, vil det derimot fortsatt bli å anse som ett lovbrudd i denne sammenheng.

Det neste spørsmål som må tas stilling til er om man også innenfor kategorien "gjentatt kriminalitet" bør skille mellom straffbare handlinger avhengig av strafferammene. Begrunnelsen for dette er at denne kategorien fanger opp alle lovbrudd som ikke defineres som "alvorlig kriminalitet", og det er ikke noen tvil om at det også innenfor disse straffebudene er betydelige forskjeller hva gjelder alvorlighetsgraden. Hvor store forskjellene er, vil selvfølgelig også være avhengig av om at man definerer alvorlig kriminalitet med lovbrudd med en øvre ramme på mer enn 3 år, 6 år eller mer enn 6 år.

Som det fremgår av forslaget til § 30-4 første ledd bokstav b foreslår departementet at gjentatt kriminalitet likestilles med maksimalt 5 straffbare handlinger, og at det også innenfor denne gruppen skilles mellom straffbare handlinger avhengig av strafferammen. Forslaget går etter dette ut på følgende: man kan ha begått 5 lovbrudd med øvre strafferamme på fengsel i 1 år eller mindre eller 3 lovbrudd med øvre strafferamme på fengsel i mer enn 1 år. Det er den oppstilte strafferammen i straffebudet som er det avgjørende, ikke den konkrete straffen vedkommende ble ilagt. I idealkonkurrenstilfellene, det vil si at en handling oppfyller vilkårene i flere straffebud, tar man utgangspunkt i straffebudet med den høyeste strafferammen.

Dersom vedkommende har begått lovbrudd i begge kategoriene, vil det totale antallet lovbrudd ikke kunne overstige 5 lovbrudd. Dersom vedkommende for eksempel har begått 4 lovbrudd med ramme på 1 år eller mindre og 2 lovbrudd med strafferamme på mer enn 1 år, vil alle forhold vises på attesten. Likeledes vil forholdene vises dersom vedkommende har begått 4 lovbrudd med øverste strafferamme på mer enn 1 år og 1 lovbrudd med strafferamme på 1 år eller mindre. Selv om det her bare er tale om til sammen 5 lovbrudd, har vedkommende overskredet grensen på 3 lovbrudd med øverste strafferamme på mer enn 1 år.

Det kan allerede nå nevnes at det i forbindelse med iverksettingen av forskriften vil være nødvendig å presisere innholdet i denne delen av bestemmelsen i form av instruks.

Departementet mottar gjerne høringsinstansenes synspunkter, herunder også forslag til alternative løsninger.

Ad d. Hvor lenge skal karantenetiden være?

At det må gis en karantenetid er begrunnet i lovens krav om at vedkommende "ikke har begått nye lovbrudd". Med karantenetid menes tiden som må ha gått uten at nye lovbrudd er begått. Spørsmålet er derfor hvor langvarig karantenetiden skal være.

Når det gjelder lengden på karantenetiden må denne ses i sammenheng med bestemmelsene i politiregisterloven § 40 om ordinær politiattest, der det blant annet er fastsatt hvor lenge de ulike reaksjonene skal vises på en ordinær politiattest. Stortingets anmodningsvedtak har ikke avstedkommet noen endringer i forhold til ordinære politiattester – heller ikke for unge lovbryttere. Man kan derfor ikke komme i en situasjon der en ordinær attest ville vise flere forhold enn en uttømmende attest. På denne bakgrunn foreslår departementet at karantenetiden for uttømmende attester er sammenfallende med de fristene som gjelder for ordinære attester, det vil si at forholdene vises like lenge på uttømmende attester som på ordinære politiattester, jf. forslaget til § 30-4 annet ledd.

Ad e. Fra hvilket tidspunkt skal karantenetiden beregnes?

Når lengden på karantenetiden er sammenfallende med det tidsrommet ilagte reaksjoner vises på en ordinær politiattest, jf. omtalen ovenfor, må det samme gjelde for utgangspunktet for beregningen av karantenetiden og den tiden en ilagt reaksjon skal vises på en ordinær politiattest.

I forslaget til § 30-4 annet ledd gis det uttrykk for den samme regelen som er nedfelt i § 30-1 annet ledd, hvorefter en verserende sak avbryter fristen.

Ad f. Konsekvensen av nye lovbrudd innenfor karantenetiden

Dersom det begås nye lovbrudd innenfor karantenetiden, er konsekvensen at lovbruddene begått i ung alder vil vises på uttømmende politiattest for alltid eller så lenge de er registrert i reaksjonsregisteret. Sistnevnte må ses i sammenheng med at man vil vurdere å innføre generelle sperrefrister for visse type reaksjoner, noe som også begrunnet ordlyden i politiregisterloven § 41 nr 1, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 12.7.5.3 på s. 178 venstre spalte.

Departementet har vurdert om man bør åpne for ytterlige unntak, idet en slik konsekvens i enkelte tilfeller vil kunne ramme hardt. Dette gjelder særlige når det nye lovbruddet er av en helt annen karakter enn de tidligere begåtte lovbrudd. For eksempel kan man tenke seg at en person i ung alder har begått noen tyverier. Deretter skikker han seg vel, men får innenfor karantenetiden en straffereaksjon for brudd på vegtrafikklovgivningen. Dette vil føre til at også tyveriene igjen vises på attesten, noe som vil kunne utelukke vedkommende fra en rekke stillinger mv der det kreves vandelskontroll.

Selv om en slik konsekvens kan fremstå som noe urimelig, er problemet at eventuelle unntaksbestemmelser igjen vil føre til betydelige avgrensingsproblemer.

Departementet har derfor ikke foreslått en slik unntaksbestemmelse, men er åpen for innspill fra høringsinstansene.

Ad g. Konsekvensen av nye lovbrudd etter utløpet av karantenetiden

Etter utløpet av karantenetiden, skal de ilagte reaksjonene sperres. Fra dette tidspunkt vil de således ikke lenger vises på en uttømmende attest, idet sperrete opplysninger ikke anses å være registrert i reaksjonsregisteret, jf. politiregisterloven § 41 nr. 1.

Nærmere regler om sperring av opplysninger i reaksjonsregisteret vil bli gitt i forskriften til dette registeret i del 11 i forskriften.

Under behandlingen av denne bestemmelsen i referansegruppen ble spørsmålet reist om tidligere lovbrudd igjen bør vises på en uttømmende politiattest dersom vedkommende senere i livet får registrert nye lovbrudd. For en slik løsning kan tale at Stortingets intensjon har vært å gi unge lovbrytere en "ny sjanse". Dersom de da også senere i livet fortsetter å begå kriminelle handlinger, vil det kunne hevdes at de har forspilt den muligheten lovgiveren har gitt dem.

Departementet finner likevel ikke at man kan gå inn for en slik løsning. Begrunnelsen for dette er todelt. For det første mener man at denne løsningen er vanskelig å forene med Stortingets anmodningsvedtak, og dernest vil en slik ordning være i strid med reglene som gjelder for sperrete opplysninger.

Som referert ovenfor ba Stortinget om at regjeringen utreder en ordning med "sletting av rullebladet". Dersom man hadde etterkommet anmodningen fullt ut, ville de omtalte opplysningene bli slettet med den følge at det ikke lenger hadde vært mulig å anmerke disse senere på en politiattest. Når departementet til tross for dette foreslo at opplysningene skulle sperres – og ikke slettes – var dette utelukket begrunnet i at man ønsket at politiet fortsatt skal ha tilgang til disse opplysninger. Siden Stortingets anmodning om sletting var begrunnet i at man ikke ønsket at lovbrudd i ung alder skulle vises i forbindelse med vandelskontroll, mente man at også sperring av opplysningene ville være i samsvar med Stortingets intensjon, jf. også omtalen av dette spørsmål i Ot.prp.nr. 108 punkt 12.7.5.4 på s. 178-179. Dette er også bakgrunnen for at det i § 30-3 *siste ledd* gis anvisning på at opplysningene skal sperres.

Hensikten med sperring av opplysninger er at man begrenser den fremtidige behandlingen av disse opplysningene, jf. definisjonen i politiregisterloven § 2 nr. 10. Det fremgår videre av politiregisterloven § 52 at opplysninger som er sperret bare kan brukes til det formål som gjorde at opplysningen ikke ble slettet. Grunnen til at de her omtalte opplysningene ikke slettes – men sperres – er at politiet fortsatt skal ha tilgang til dem. Det er derved bare dette formål opplysningene skal brukes til, med den følge at opplysningene ikke lenger kan brukes til vandelskontroll.

På denne bakgrunn foreslås det ikke at sperrete opplysninger ”gjenopplives” selv om den det gjelder har begått nye lovbrudd etter karantenetidens utløp.

6.5.5 Merknader til bestemmelsene i kapittel 31

Kapittel 31 regulerer anmerkning av verserende saker, det vil si siktelsler, tiltaler og ilagte reaksjoner som ennå ikke er rettskraftige. I forbindelse med høringen av forslaget til politiregisterloven § 39, som omhandler politiattest for personer som skal ha oppgaver knyttet til mindreårige, ble det uttrykt betenkeligheter fra blant annet Riksadvokaten hva gjelder anmerkning av siktelsler. Departementet foreslår derfor å gi nærmere regler om hvilke krav som må være oppfylt for at de ulike verserende saker skal kunne anmerkes på politiattest, noe som også er uttalt i proposisjonen, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 12.8.4 på s. 181 venstre spalte.

§ 31-1 Generelt

I bestemmelsens *første ledd* vises det av pedagogiske grunner til hva som begrepet verserende saker omfatter, jf. § 28-3. Selv om det allerede av forskriften § 29-5 fremgår at anmeldelser og henlagte saker ikke kan anmerkes på politiattest, gjentas dette også av pedagogiske grunner i *annet ledd* i denne bestemmelsen.

§ 31-2 Anmerkning av siktelse

I bestemmelsens *første ledd* gis det anvisning på at spørsmålet om en siktelse skal anmerkes alltid forelegges ansvarlig påtalemyndighet. Hvilke vurderingskriterier påtalemyndigheten skal legge til grunn er listet opp i første ledd annet punktum. Ved vurderingen av om siktelse skal anmerkes skal det legges vekt på hvor lang tid siden vedkommende har vært siktet, fremdriften i den påtalemessige behandlingen og sannsynligheten for straffeforfølgning. Sistnevnte har sammenheng med at en person kan bli siktet selv om graden av mistanken er relativt lav. Kriteriet som refererer til sakens alder må vurderes konkret fra sak til sak, og bør med fordel ses i sammenheng med de to andre momentene. Dersom saken er omfattende og kompleks vil man kunne anmerke siktelsen i lengre tid enn ved mindre omfattende saker. Videre vil man kunne legge vekt på om dårlig fremdrift i saken skyldes forhold på den siktedes side. Oppstillingen av vurderingskriteriene i første ledd annet punktum er ikke uttømmende, slik at påtalemyndigheten også kan legge vekt på andre relevante forhold.

Annet ledd gir anvisning på hvilke opplysninger som skal oppgis dersom siktelsler anmerkes på politiattest.

§ 31-3 Anmerkning av tiltale

Bestemmelsen gir anvisning på hvilke opplysninger som skal oppgis dersom tiltale anmerkes på politiattest. For disse tilfellene er det ikke lagt opp til at spørsmålet om anmerkning skal forelegges påtalemyndigheten. Ordlyden i bestemmelsen er likevel ikke til hinder for at den som skal utstede politiattesten forelegger saken for påtalemyndigheten og at utfallet kan bli at tiltalen ikke anmerkes. Begrunnelsen må

imidlertid i så fall være at påtalemyndigheten har grunn til å tro at tiltalen i nær fremtid enten vil bli trukket eller endret.

§ 31-4 Anmerkning av reaksjon som ikke er rettskraftig

Bestemmelsen gir anvisning på hvilke opplysninger som skal oppgis dersom en reaksjon som ikke er rettskraftig skal anmerkes på politiattest.

6.5.6 Merknader til bestemmelsen i kapittel 32

Kapittel 32 omhandler anmerkning av utenlandske reaksjoner og tiltak på politiattest.

§ 32-1 Anmerkning av utenlandske reaksjoner og tiltak på politiattest

Bestemmelsen er en videreføring av strafferegistreringsforskriften § 5. Slik anmerkning forutsetter imidlertid at norsk politi har fått melding fra utlandet om en ilagt reaksjon, og at denne er registrert i reaksjonsregisteret. Denne presiseringen er nå tilføyd i annet ledd for å unngå en forventning om at reaksjoner som nevnt i bestemmelsen alltid vil bli anmerket når en slik reaksjon ble ilagt.

Departementet ser at det i utgangspunktet er mindre heldig at ett kapittel utelukkende består av en bestemmelse. Siden bestemmelsen ikke passer inn i noen av de øvrige kapitlene har man likevel valgt denne fremgangsmåten.

6.5.7 Merknader til bestemmelsen i kapittel 33

Kapittel 33 omhandler politiattest i særlige tilfeller og refererer til politiregisterloven § 38 første og tredje ledd, som gir regler om i hvilke tilfeller det kan utstedes politiattest uten at det er hjemlet i andre lover eller forskrifter.

§ 33-1 Midlertidig hjemmel for utstedelse av politiattest

Bestemmelsen utfyller politiregisterloven § 38 tredje ledd.

I *første ledd* første punktum legges myndighet til å gi midlertidig hjemmel til Politidirektoratet, noe som også er praksis i dag. Avgjørelsen treffes ved vedtak. Eventuelle avslag på søknad om midlertidig hjemmel kan påklages til Justisdepartementet. I annet punktum er det presisert hva som ligger i begrepet "særlige tilfeller" i politiregisterloven § 38 tredje ledd. Etter dette skal slike hjemler bare gis i unntakstilfeller hvor det på grunn av tidsaspektet ikke er forsvarlig å avvente en ordinær lovgivningsprosess. Dette er en videreføring av gjeldende praksis. Eksempler på slike vedtak er hjemmel for Norges Bank i kjølvannet av NOKAS-ranet og hjemmel for ulike grupper personer som har oppgaver knyttet til barn. Dersom Politidirektoratet treffer slikt vedtak er hjemmelen gyldig i 15 måneder. Det departement som er ansvarlig for angjeldende område må i denne perioden eventuelt sørge for å få vedtatt lovhjemmel for at vandelskontroll skal kunne fortsette etter utløpet av fristen. Siden vedtaket ikke kan fornyes, vil det midlertidige hjemmelsgrunnlaget falle bort etter 15 måneder, jf. siste punktum.

I *annet ledd* er det presisert at det ikke kan gis midlertidig hjemmel for utstedelse av politiattest til enkeltpersoner. På samme måte som lovfestet vandelskontroll må midlertidige hjemler knyttes til grupper av personer som utfører et visst arbeid mv, slik at alle som utfører denne type oppgaver blir underlagt den samme kontrollen.

§ 33-2 Politiattest til bruk i utlandet

Bestemmelsen slår utelukkende fast at den som begjærer politiattest til bruk i utlandet mv. i henhold til politiregisterloven § 38 første ledd, må godtgjøre behovet for attesten. Søkeren må således forelegge en eller annen form for dokumentasjon som viser at fremleggelse av politiattest er nødvendig. Begrunnelsen for denne dokumentasjonsplikten er først og fremst å forebygge misbruk. Dersom politiet ikke ville kreve dokumentasjon, kunne det føre til at personer kan få utstedt politiattest som brukes til andre formål, som for eksempel til bruk for norske arbeidsgivere. Siden man ikke kan få utstedt politiattest basert på samtykke og uten at det finnes en lovhjemmel, må man etablere visse kontrolltiltak med henblikk på vandelskontroll som er begrunnet i utenlandsk lovgivning.

6.5.8 Merknader til bestemmelsene i kapittel 34

I kapittel 34 hjemles utstedelse for politiattest i de tilfellene der det ikke finnes noen spesiallovgivning der vandelskontrollen kan forankres. Tidligere var alle hjemlene for utstedelse av politiattest hjemlet i strafferegistreringsloven § 12. Etter hvert ble det imidlertid mer og mer vanlig at vandelskontroll ble hjemlet i de spesiallovene som regulerer angjeldende område. I forbindelse med vedtakelsen av politiregisterloven vil de fleste av hjemlene i strafferegistreringsforskriften § 12 bli overført de spesiallovene, jf. Justisdepartementets brev til departementene der vi tilbyr at dette kan gjennomføres i iverksettingsproposisjonen.

Det finnes likevel enkelte områder som ikke er lovregulert og i disse tilfellene må hjemmelen plasseres i politiregisterforskriften, jf. politiregisterloven § 38 annet ledd. Nytt er forslaget til § 34-4, der det hjemles vandelskontroll for ansatte i incestsentre, jf. nærmere om dette i merknaden til bestemmelsen.

§§ 34-1 og 34-2 Politiattest til Det Kongelige Hoff og frivillige organisasjoner

Bestemmelsene er en videreføring av hjemlene i strafferegistreringsforskriften § 12 første ledd nr. 4 bokstav p og q, som hjemler vandelskontroll for ansatte mv. i frivillige organisasjoner og Det Kongelige Hoff. § 34-1 er imidlertid endret ved at det i bestemmelsen vises til politiregisterloven § 39 (barneomsorgsattest), noe som også vil bli gjennomført i alle andre lover og forskrifter som hjemler vandelskontroll for personer som har oppgaver knyttet til barn.

§ 34-3 Politiattest ved tildeling av ordener mv.

Bestemmelsen omhandler de tilfellene der det innhentes politiattest i forbindelse med tildeling av ordener mv. Politiregisterlovutvalget foreslo den samme bestemmelsen i utvalgets utkast til § 36 annet ledd nr. 2. Departementet ønsket ikke å videreføre

utvalgets forslag i politiregisterloven, idet man var av den oppfatning at bestemmelsen kan gis i forskriften, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 12.4.2 på s. 151 høyre spalte.

I *første ledd* åpnes det såldes for at det kan utstedes politiattest ved tildeling av ordener mv.

I *annet ledd* gis det anvisning på hvordan politiattesten skal innhentes og hvordan den skal sendes til mottakeren. På dette punkt skiller bestemmelsen seg fra det som er vanlig rutine i forbindelse med innhenting og utsendelse av politiattester. Den vanlige fremgangsmåten er at den det gjelder begjærer politiattest og at politiet sender attesten til vedkommende, jf. forskriften §§ 36-1 og 36-2. Begrunnelsen for at denne fremgangsmåten ikke kan benyttes i tilfellene som § 34-3 omhandler er at den som skal få tildelt en orden mv. ikke i forkant skal få kjennskap til at han vurderes som kandidat for utmerkelsen, grunnet vandelskontrollen. På denne bakgrunn må det gis åpning for den som utdeler ordenen (mottaker av politiattesten) kan få innhente attest av de personer det gjelder. Likeledes må politiet kunne sende attesten direkte til mottakeren og uten kopi til den som er gjenstand for vandelskontroll.

I et personvernrettslig perspektiv er bestemmelsen ikke uproblematisk, men siden denne fremgangsmåten bygger på lange tradisjoner finner departementet ikke grunn til å endre på dette. Det kan også nevnes at politiregisterlovutvalgets forslag med samme innhold ikke avstedkom negative reaksjoner fra høringsinstansene. Selv om den som er gjenstand for vandelskontroll ikke får vite om kontrollen mens den pågår, er det ikke noe til hinder for at vedkommende i etterkant kan få innsyn i de opplysninger som ble anmerket på attesten. For å unngå enhver tvil på dette punkt, er dette uttrykkelig nevnt i annet ledd siste punktum.

§ 34-4 Politiattest i forbindelse med oppgaver ved incestsentre mv.

Bestemmelsen er ny ved at det etter gjeldende rett ikke finnes noen hjemmel for vandelskontroll av tilsatte mv. i incest- og ressursentre. Begrunnelsen for at hjemmelen må forankres i politiregisterforskriften er at det ikke finnes noen lov som regulerer denne virksomheten.

Bakgrunnen for forslaget er at FMSO (Felleskap mot seksuelle overgrep) i brev datert 1. desember 2010 ba Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD) om å vurdere en lovhjemmel som gir rett til å kreve politiattest i forbindelse med ansettelser. FMSO er en paraplyorganisasjon som representerer alle incestsentrene i Norge. Incestsentrene retter seg i hovedsak mot voksne, men det er også arbeid rettet mot barn og ungdom ved en del av sentrene. FMSO viser til at deres virksomhet er av en slik art at det er behov for vandelskontroll av de personer som har oppgaver knyttet dem som oppholder seg i sentrene.

Norlandsforskning evaluerte i 2009 incestsentrene på oppdrag fra BLD. Evalueringen viste at det eksisterer et behov for å innføre politiattest for dem som jobber ved

sentrene. Behovet ble dels begrunnet i brukernes sikkerhet og dels i at arbeid ved sentrene innebærer et tillits- eller ansvarsforhold overfor barn og unge under 18 år. Selv om sentrene i utgangspunktet retter seg til voksne, viser evalueringen at et stort flertall av sentrene også gir tilbud til mindreårige. Det understrekes også at de som bruker tilbudene ved incestsentrene, er mennesker i en sårbar situasjon, som må kunne kjenne seg trygge på de menneskene som er ansatt på sentrene.

På denne bakgrunn tok BLD kontakt med Justisdepartementet med anmodning om at forslaget til § 34-4 sendes på høring og anførte bl.a. følgende:

”Formålet med en egen hjemmel for krav om politiattest for medarbeidere ved incestsentre og ressursentre for voldtatte er å forebygge overgrep mot eller alvorlig skadelig innflytelse på mindreårige brukere.

Det er i de senere årene inntatt bestemmelser med krav om politiattest i flere lover på tilstøtende områder. Dette gjelder blant annet krisesenterloven, barnevernloven, barnehageloven, utlendingsloven, helsepersonelloven og sosialtjenesteloven. Sammenhengen i lovverket tilsier at det også bør stilles krav om politiattest for medarbeidere ved incestsentre og ressursentre for voldtatte.

Utkast til ny politiregisterlov § 37 inneholder en liste over formål som berettiger bruk av politiattest. Av bestemmelsens nr. 4 fremgår det at politiattest kan brukes for å utelukke personer fra stillinger dersom: *”Utelukkelsen kan forhindre at personer begår overgrep mot eller har skadelig innflytelse på mindreårige, eller bidrar til å øke tilliten til at mindreårige tas hånd om av skikkede personer”*.

Incestsentre og ressursentre for voldtatte må, på samme måte som f. eks. idrettslag og barnehager, være seg bevisst at potensielle overgripere kan søke ansettelse eller engasjement. Generelt har slike arbeidsplasser alltid en risiko for å tiltrekke seg individer som kommer på annet grunnlag enn det som er ønskelig. En politiattest vil kunne gi mindreårige brukere en viss beskyttelse mot seksuelle og andre alvorlige fysiske og psykiske overgrep. Departementet legger derfor til grunn at det er behov for å innføre en bestemmelse om vandelskontroll i politiregisterforskriften for ansatte til stillinger ved disse sentrene.

Adgangen til å kreve politiattest bør etter departementets vurdering omfatte personer som jevnlig eller over lengre tidsrom omgås mindreårige. Det avgjørende vil være om det i arbeidsforholdet oppstår situasjoner hvor overgrep kan finne sted. Etter departementets vurdering bør adgangen til å kreve politiattest ikke begrenses til fast ansatt personell, men også gjelde for vikarer og midlertidig ansatte.

Kravet om politiattest bør ikke omfatte personer som sporadisk utfører generelle tjenester og som ikke vil være alene med brukere. Dette kan for eksempel gjelde vaktmestertjenester eller rengjøringspersonale.

I utgangspunktet mener departementet at et krav om politiattest ideelt sett også bør gjelde for personer som allerede er ansatt ved incest- og ressursentrene. I krisesenterloven, barnevernloven, barnehageloven og utlendingsloven har man imidlertid falt ned på en annen

løsning. Her gjelder kravet om politiattest bare for dem som blir ansatt etter at bestemmelsen har trådt i kraft - dette er begrunnet med at det å gi bestemmelsen tilbakevirkende kraft vil medføre formelle problemer i forhold til allerede etablerte ansettelsesforhold. Departementet foreslår på bakgrunn av dette at bestemmelsen ikke skal gis tilbakevirkende kraft - kravet om politiattest bør bare gjelde ovenfor personer som ansettes/tildeles oppgaver etter at bestemmelsen har trådt i kraft.

Departementet foreslår at adgangen til å kreve politiattest skal være en plikt og ikke en rett for det enkelte senter. Tilsvarende system er valgt også i krisesenterloven, barnevernloven, barnehageloven, utlendingsloven, helsepersonelloven og sosialtjenesteloven. Attester legges frem for den eller de personer som har ansettelsesmyndighet til vedkommende stilling.

I forslaget til ny politiregisterlov § 39 er de relevante straffebudene som skal anmerkes i en politiattest for personer som skal ha omsorg eller oppgaver knyttet til barn (barneomsorgsattest) oppført. Bestemmelsen er en mønsterbestemmelse som skal sikre enhetlige regler på dette området. Departementet foreslår at omfanget av opplysninger som skal tas med i en politiattest samsvarer med de straffebud som fremgår av forslag til ny politiregisterlov § 39.”

Justisdepartementet slutter seg til BLDs vurderinger og har derfor etterkommet anmodningen om å sende forslaget på høring.

6.5.9 Merknader til bestemmelsene i kapittel 35

I kapittel 35 foreslås det nærmere regler om hvordan fornyet vandelskontroll i henhold til politiregisterloven § 43 skal gjennomføres. Som det fremgår av Ot.prp.nr. 108 punkt 12.10.4 på s. 185 venstre spalte, har departementet ikke valgt å videreføre politiregisterlovutvalgets forslag om at fornyet vandelskontroll skal gjennomføres ved at det kan kreves ny politiattest med jevne mellomrom. Hovedbegrunnelsen var at en slik fremgangsmåte ville bli uforholdsmessig ressurskrevende i forhold til det formålet som skal oppnås. Videre vil en ordning som legger opp til at det utstedes nye politiattester hvert tredje eller fjerde år heller ikke sikre at arbeidsgivere mv tidsnok fanger opp nye forhold som er av en slik art at de bør avstedkomme visse tiltak. Politiregisterloven § 43 åpner således ikke for at det rutinemessig utstedes nye politiattester for bestemte yrkesgrupper mv, men gir grunnlag for at det kan foretas en ny vandelskontroll på individuelt nivå.

§ 35-1 Vilkår for fornyet vandelskontroll

Bestemmelsens første ledd er en presisering av politiregisterloven § 43 første ledd første punktum. Grunnvilkåret er at personene det gjelder allerede må ha levert en politiattest i medhold av et selvstendig hjemmelsgrunnlag, typisk at læreren har levert politiattest ved ansettelse ved skolen. Videre må vilkårene for den opprinnelige utstedte politiattesten fortsatt være tilstede, noe som også er nærmere regulert i forskriften § 35-3. Presiseringen går ut på at man tydeliggjør at de nevnte vilkårene er absolutte ved at fornyet vandelskontroll ”bare” kan finne sted dersom vilkårene er oppfylt. Videre kommer det klarere frem at brukeren av fornyet vandelskontroll må være identisk med den tidligere mottakeren av politiattesten, jf. også definisjonen av henholdsvis bruker og mottaker i forskriften § 18-3 bokstav.

§ 35-2 Saksbehandlingen ved begjæring om fornyet vandelskontroll

I *første ledd* gis det anvisning på hvilket politidistrikt begjæringen skal rettes til. Således åpnes det for at fornyet vandelskontroll enten foretas at det politidistrikt som tidligere har utstedt politiattesten for den det gjelder, eller til det distrikt der brukeren har sin adresse. Grunnen til at man ikke tar utgangspunkt i adressen til den som er gjenstand for fornyet kontroll, er at brukeren ikke nødvendigvis kan vite hvor vedkommende er bosatt. Departementet vil i denne sammenheng også gjøre oppmerksom på at bestemmelsen må antas å være av midlertidig karakter, idet departementet tar sikte på å etablere en ordning om sentralisert utstedelse av politiattester. Når dette er gjennomført, vil også begjæringer om fornyet kontroll måtte rettes til det sentrale organet.

I *annet ledd* gis det bestemmelser om hvordan begjæringen kan fremsettes. Når det åpnes for at begjæringen kan fremsettes muntlig er det begrunnet i at det i enkelte situasjoner kan tenkes å representere bedre personvern for den som er gjenstand for fornyet vandelskontroll. For eksempel kan man tenke seg at en rektor ved en skole ble gjort kjent med rykter om at en ansatt ved skolen skal ha blitt siktet for et straffbart forhold som omfattes av den vandelskontrollen som gjelder for ansatte ved skoler. I et slikt tilfelle ville en skriftlig henvendelse til politiet innebære at politiet måtte opprette en sak i den forstand at korrespondansen blir journalført og senere arkivert. Dersom det viser seg at ryktene er falske, vil det etter departementets oppfatning være en unødvendig belastning for den det gjelder at slike opplysninger verserer i politiets arkiver. At forespørsler kan fremsettes muntlig er for øvrig også forutsatt i forarbeidene til politiregisterloven, jf. Ot.prp.nr. 108 punkt 12.10.4 på s. 185-186.

Departementet ser at det kan være betenkelig å åpne for adgangen til å kunne henvende seg muntlig til politiet, herunder særlig faren for misbruk ved at en annen person enn brukeren fremsetter begjæringen. Muligheten for misbruk er imidlertid også til stede ved skriftlige henvendelser, idet politiet heller ikke der nødvendigvis kan være sikre på at avsenderen er identisk med mottaker av den opprinnelige politiattesten.

Denne problemstillingen har man søkt løst ved at det oppstilles strenge kontrollrutiner i annet punktum, der det kreves at politiet må finne det "godtgjort" at den som begjærer fornyet kontroll er identisk med den tidligere mottakeren av politiattesten – og dette gjelder enten begjæringen fremsettes muntlig eller skriftlig. Vilkåret innebærer at politiet pålegges en plikt til å kontrollere om den som fremsetter begjæringen er berettiget. Hvordan denne kontrollen kan gjennomføres i de ulike tilfellene kan eventuelt fastsettes nærmere i form av instruks. Dersom politiet ikke finner det godtgjort at den som begjærer ny vandelskontroll er berettiget til det, er konsekvensen at fornyet vandelskontroll ikke finner sted.

§ 35-3 Opplysninger som kan utleveres ved fornyet vandelskontroll

Bestemmelsens *første ledd* er en presisering av politiregisterloven § 43 første ledd siste punktum, hvorefter det ikke kan utleveres andre opplysninger enn de som fremgikk av hjemmelsgrunnlaget for utstedelse av den opprinnelige politiattesten. Presiseringen består i at det gis regler for hvilke opplysninger som kan utleveres dersom hjemmelsgrunnlaget for den aktuelle vandelskontrollen ble endret etter at den opprinnelige politiattesten ble utstedt. Endringen kan både gå ut på at det skal vises flere lovbrudd og at det vises færre lovbrudd.

Dersom endringen går ut på at det kan vises flere lovbrudd, kan det i forbindelse med fornyet kontroll likevel bare utleveres opplysninger i samsvar med det opprinnelige hjemmelsgrunnlaget. Et praktisk eksempel i så måte er vandelskontroll av personer som har oppgaver knyttet til barn. De fleste av disse hjemlene går etter gjeldende rett ut på at politiattesten skal vise lovbrudd som gjelder seksuelt misbruk av barn. Som tidligere nevnt vil disse hjemlene bli endret ved at det kreves fremleggelse av barneomsorgsattester, jf. politiregisterloven § 39, og disse attestene vil vise flere lovbrudd enn hva de gjeldende bestemmelsene gir hjemmel for. I forbindelse med fornyet kontroll vil brukeren i disse tilfellene således ikke få opplysninger om den det gjelder for eksempel er domfelt for brudd på straffeloven § 162 (narkotikaforbrytelse), idet denne bestemmelsen ikke er nevnt i det opprinnelige hjemmelsgrunnlaget – og dette gjelder enten vedkommende ble dømt før utstedelsen av den opprinnelige politiattesten eller i tiden mellom utstedelse av den opprinnelige politiattesten og fornyet vandelskontroll.

Departementet finner imidlertid grunn til å understreke at disse restriksjonene bare gjør seg gjeldende ved utlevering av opplysninger i forbindelse med vandelskontroll, og at dette heller ikke representerer en endring i forhold til gjeldende rett. Bestemmelsen i politiregisterloven

§ 43 og tilhørende forskrift er heller ikke til hinder for at politiet utleverer slike opplysninger, herunder også til brukeren, i medhold av andre bestemmelser i politiregisterloven, som for eksempel § 27 (avverge og forebygge lovbrudd) eller §§ 30 og 31 (utlevring av opplysninger til offentlige og private mottakere i deres interesse) så sant vilkårene for utlevering i disse bestemmelsene er oppfylt.

Dersom endringen i hjemmelsgrunnlaget går ut på at det kan vises færre lovbrudd, kan politiet imidlertid bare utlevere opplysninger i samsvar med den endrete bestemmelsen, jf. første ledd tredje punktum. Begrunnelsen for dette er at når lovgiver først finner grunn til å lempe kravene til vandel for bestemte yrkesutøvere mv, er det ikke noe som tilsier at opplysninger om lovbrudd som i forbindelse med lovendringen ble sløffet, kan være av betydning for brukeren. De mest aktuelle eksemplene her vil være tilfeller der man endrer hjemmelgrunnlaget fra krav om ordinær politiattest, jf. politiregisterloven § 40, til krav om begrenset ordinær politiattest der for eksempel bare økonomisk kriminalitet skal vises. Slike endringer vil gjerne være et utslag av EMK artikkel 8 og det personvernmessige prinsipp om at det ikke skal utleveres flere

opplysninger enn hva som er nødvendig for formålet. Begrunnelsen for lov- eller forskriftsendringen som begrenser adgangen til å utlevere opplysninger må derfor også gjøre seg gjeldende ved fornyet vandelskontroll.

For å unngå eventuelle uklarheter er det i siste punktum presisert at de nevnte presiseringene bare gjelder dersom det ikke uttrykkelig fremgår noe annet av det aktuelle hjemmelsgrunnlaget.

I *annet ledd* gis det regler for hvordan utlevering av opplysninger skal gjennomføres, jf. også politiregisterloven § 43 annet ledd, der man skiller mellom de tilfellene der det finnes nye opplysninger og de tilfellene der det ikke finnes nye opplysninger. Dersom det finnes nye opplysninger og disse kan utleveres i henhold til første ledd, skal utleveringen skje skriftlig. Varslingsplikten i politiregisterloven § 43 annet ledd første punktum, jf. ”skal snarest mulig varsles” er gjennomført ved at den som er gjenstand for fornyet vandelskontroll skal tilsendes en kopi. Dersom det ikke finnes nye opplysninger skal brukeren underrettes om dette skriftlig eller muntlig. Grunnen til at en slik tilbakemelding også kan gis muntlig, er blant annet at den som er gjenstand for vandelskontroll i disse tilfellene ikke må underrettes samt at man ikke bruker mer ressurser enn nødvendig, jf. også uttalelsene i Ot.prp. nr. 108 punkt 12.10.4 på s. 186 venstre spalte.

6.5.10 Merknader til bestemmelsene i kapittel 36

Kapittel 36 inneholder saksbehandlingsregler knyttet til politiets utstedelse av politiattester og refererer til politiregisterloven § 44. Kapitlet består av seks bestemmelser, der det gis nærmere regler om hvem som kan begjære utstedelse av politiattest, jf. § 36-1, hvordan begjæring skal fremsettes, hvilke opplysninger den skal inneholde og hvor den skal fremsettes, jf. § 36-2, hvilke krav som stilles for at den som begjærer politiattest kan anses legitimert, jf. §§ 36-3 til 36-5 og hvordan politiattester skal utstedes og hvem de skal sendes til, jf. § 36-6.

§ 36 Hvem kan få utstedt politiattest

Bestemmelsen regulerer hvem som kan få utstedt politiattest, eller bedre sagt hvilke vilkår som må være oppfylt for at en person kan få utstedt politiattest. Vilkårene er listet opp i bestemmelsens bokstav a til c, som omhandler ulike sider ved den kontrollen politiet må foreta før det utstedes politiattest.

I *bokstav a* gis det anvisning på at vedkommende må oppfylle de vilkår som er oppstilt i hjemmelsgrunnlaget for utstedelsen av politiattesten. Dette forutsetter for det første at det finnes et hjemmelsgrunnlag og for det annet at vedkommende tilhører den gruppen personer angjeldende lov eller forskrift tar sikte på å regulere. Når det gjelder sistnevnte vil det regelmessig være tilstrekkelig at vedkommende hevder å tilhøre denne gruppen, med mindre omstendighetene er av en slik art at vandelskontrollen er knyttet til tiltak som dokumenteres. Det vil imidlertid i mange tilfeller ikke være mulig for politiet å forvisse seg om at vedkommendes anførsler er reelle. Som eksempel kan

nevnes at vedkommende hevder at han vil adoptere et barn og at han i denne forbindelse må få utstedt en uttømmende politiattest som må vedlegges søknadsskjemaet. I nevnte eksempelet vil vilkårene i bokstav a være oppfylt, idet adopsjonsloven krever fremleggelse av uttømmende politiattest for personer som søker om å adoptere et barn. Om vedkommende rent faktisk kommer til å fremme en slik søknad har politiet ingen forutsetninger for å kontrollere.

I *bokstav b* stilles det krav som knytter seg til identiteten til den som begjærer utstedelse av politiattest ved at det vises til kravene om legitimasjon i §§ 36-3 til 36-5. I motsetning til hva som er sagt om kontrollen av behovet i merknaden til bokstav a, er det av sentral betydning at politiet kontrollerer at vedkommende er den han utgir seg for å være. Begrunnelsen for dette er både hensynet til personvernet og hensynet til de formål som ligger til grunn for vandelskontrollen. Hensynet til personvernet gjør seg gjeldende ved at en person som utgir seg for å være en annen på denne måten får innsyn i opplysninger i politiets registre som tilhører en annen person. I praksis er det dog lite trolig at noen vil benytte seg av denne fremgangsmåten utelukkende i den hensikt å få innsyn i eventuelle opplysninger som tilhører en annen person.

Derimot er det mer nærliggende at noen utgir seg for å være en annen for derved å få utstedt en politiattest uten anmerkninger, idet vedkommende vet at han selv har anmerkninger som ville utelukke ham fra den stillingen eller tillatelsen han ønsker å få. Et annet motiv for å utgi seg for en annen kan være å unngå et krav om botid, jf. politiregisterloven 36 siste ledd. I begge disse tilfellene kan man heller ikke se bort fra at dette skjer med samtykke fra den andre personen, som for eksempel at den andre utstyrer søkeren med et legitimasjonsdokument. I slike tilfeller vil den senere mottakeren av politiattesten bli forledet til å tro at vedkommende oppfyller kravene til vandelskontrollen med den følge at han får en stilling eller tillatelse som han ikke skulle ha fått. Konsekvensene av en slik feiltagelse kan være alvorlige, noe som også er bakgrunnen for at man har foreslått relativt omfattende bestemmelser med henblikk på krav til legitimasjon i §§ 36-3 til 36-6.

I *bokstav c* gis det nærmere regler om på hvilket tidspunkt en person kan kreve politiattest. Bakgrunnen for bestemmelsen i første alternativ er å unngå at alle som søker en stilling eller studieplass, som forutsetter vandelskontroll, innhenter politiattest. Vandelskontroll er bare av betydning for de personene som faktisk får stillingen eller studieplassen, og det hadde derfor vært unødvendig ressursbruk å legge opp til at samtlige søkere må fremlegge attest i forbindelse med søknaden. Som følge av dette foreslås det at politiattesten først utstedes når vedkommende har fått tilbud eller er innstilt til stillinger mv. Departementet har vurdert om det bør oppstilles et krav om dokumentasjon i slike tilfeller, men har kommet til at et slikt pålegg vil kunne skape en rekke problemer. For det første finnes det ikke noen enhetlig praksis med henblikk på hvordan slike tilbud blir fremsatt og dernest vil et pålegg om dokumentasjon kunne medføre unødige forsinkelser i de aktuelle prosessene. Endelig kan man heller ikke kreve dokumentasjon i forbindelse med søknader om bevillinger mv, jf. det tidligere

eksempelet om adopsjon i merknadene til bokstav a, og man kan ikke se at det finnes vektige grunner som tilsier ulik behandling av disse tilfellene.

Det siste alternativet i bokstav c retter seg mot de tilfeller hvor det i lov eller forskrift er oppstilt krav om å fremlegge en politiattest på et tidligere tidspunkt. Dette vil typisk være tilfelle der man søker om bevilninger, der man må fremlegge politiattest allerede i søknadsprosessen. Et annet eksempel kan være utstedelse av politiattest for juridiske personer.

§ 36-2 Begjæring om å få utstedt politiattest

I *første ledd* første punktum er det ikke oppstilt et krav om at begjæring om politiattest må fremsettes på et fastsatt søknadsskjema. Dersom man benytter seg av en slik regel vil en person kunne bli nektet utstedelse av politiattest om han ikke utfylte et slikt skjema, selv om han oppga alle relevante opplysninger. Det vil imidlertid være hensiktsmessig å benytte seg av blankett fastsatt av Politidirektoratet, idet man da kan være sikker på at begjæringen inneholder alle de nødvendige opplysningene.

I *annet ledd* er det bestemt at begjæringen skal fremsettes av den det gjelder enten ved personlig fremmøte, post eller elektronisk kommunikasjonsmidler, herunder e-post. I dag er det ikke mulig å levere begjæring om politiattest elektronisk, men departementet ønsker at bestemmelsen skal ta høyde for en fremtidig utvikling i denne retning. I forlengelsen av det som er sagt om faren for misbruk i merknaden til bestemmelsens bokstav b, kan det fortone seg som noe underlig at det legges opp til at begjæringen kan fremsettes uten personlig fremmøte. Helt bortsett fra at dette også er praksis i dag, vil det imidlertid av ulike grunner være vanskelig å gjennomføre en ordning med obligatorisk personlig fremmøte. Dette vil bli ytterligere forsterket dersom man sentraliserer utstedelsen av politiattester. Det er videre grunn til å nevne at politiet kan nekte utstedelse av politiattest dersom det er tvil om søkerens identitet. Det må være et klart utgangspunkt at den som begjærer utstedelse av politiattest har bevisbyrden for at han er den han utgir seg for å være. Det må videre kunne forutsettes at politiet i tvilstilfeller kan sette vilkår for utstedelsen, herunder at vedkommende må møte personlig for å legitimere seg.

I *siste ledd* gis det anvisning på at begjæringen skal fremsettes til det politidistrikt hvor vedkommende har sin adresse. Personer som bor i utlandet forslås å måtte henvende seg til Oslo politidistrikt, forutsatt at de ikke tidligere har hatt bopel i Norge.

§§ 36-3 til 36-5 Krav til legitimasjon

I bestemmelsene er det oppstilt krav til fysisk legitimasjon for fysiske og juridiske personer. For fysiske personer er det også oppstilt krav til elektronisk legitimasjon. Bestemmelsene er i all hovedsak i samsvar med de tilsvarende bestemmelsene i hvitvaskingsforskriften §§ 5 til 7.

§ 36-6 Utstedelse og forsendelse av politiattest

Bestemmelsen gir anvisning på at opplysninger fra reaksjonsregisteret mv anmerkes på blankett fastsatt av Politidirektoratet, samt at utstedelsen skal skje snarest mulig og senest innen 14 dager etter at nødvendig dokumentasjon er mottatt.

Den klare hovedregelen er at politiattesten skal sendes til den som har begjært den. Det kan imidlertid tenkes at den det gjelder ønsker at politiattesten sendes direkte til arbeidsgiver mv. I så fall kreves det skriftlig samtykke, jf. siste punktum.

6.5.11 Merknader til bestemmelsene i kapittel 37

I kapittel 37 gis det bestemmelser om bekjentgjøring av kravet om politiattest og hvordan politiattester skal oppbevares hos mottakeren. Kapittelet tar således sikte på saksbehandlingen hos mottakere av politiattester, mens kapittel 36 er rettet mot politiets saksbehandling.

§ 37-1 Bekjentgjøring av politiattest hos mottakeren

Bakgrunnen for bestemmelsen er at det fra flere hold tidligere ble gitt uttrykk for et ønske om at det gis en generell regel om at krav til vandelskontroll skal bekjentgjøres. Begrunnelsen for dette var dels at dette sikrer ensartet praksis og dels at man da unngår at slike forhold må reguleres i alle spesiallovene som hjemler vandelskontroll. Bekjentgjøring betyr i denne sammenheng at man i stillingsannonser mv gjør oppmerksom på at stillingen mv. forutsetter vandelskontroll og hva den går ut på.

Departementet var noe i tvil om man bør foreslå en slik bestemmelse. Begrunnelsen for det er at annonsering av stillinger mv. – enten av det offentlige eller private – faller utenfor politiregisterlovens virkeområde, jf. politiregisterloven § 3. Det finnes således ingen hjemmel for å kunne gi bindende anvisning på at krav om vandelskontroll skal bekjentgjøres. Når departementet likevel har valgt å foreslå en bestemmelse som omhandler bekjentgjøring av krav om vandelskontroll, er det begrunnet i at man ikke finner det betenkelig at det i en sentral forskrift om vandelskontroll gis uttrykk for at krav om vandelsvurdering ”bør” bekjentgjøres. Bestemmelsen er på denne bakgrunn kun en anbefaling. At et slikt krav bekjentgjøres vil som regel også være i mottakerens interesse, idet man da unngår situasjoner der det først i slutfasen av en tilsettingsprosess viser seg at vedkommende ikke oppfyller kravene til vandelskontroll fordi han ikke var kjent med at ren vandel var en forutsetning for stillingen.

§ 37-2 Oppbevaring av politiattest hos mottakeren

Bestemmelsen er hjemlet i politiregisterloven § 69 nr. 12 bokstav d og er en videreføring av strafferegistreringsforskriften § 20 annet punktum hvor det heter: *”Politiattester skal oppbevares utilgjengelig for uvedkommende og skal effektivt tilintetgjøres etter å ha vært benyttet til oppgitte formål.”*

Bestemmelsen i § 37-2 har samme innhold, men er delvis formulert på en noe annen måte.

Hvor lenge oppbevaring av politiattesten er nødvendig for formålet med attesten kan det ikke gis noe entydig svar på. Siden krav om politiattest regelmessig er knyttet til ansettelse i en stilling mv. eller utstedelse av en bevilling, er det nærliggende å legge til grunn at attesten kan tilintetgjøres så snart vedkommende er tilsatt eller bevillingen er gitt. Problemet med en slik tilnærming er at både arbeidsgivere og bevillingsgivere kan komme i en situasjon, der man i etterkant må dokumentere at man har foretatt vandelskontrollen. Videre vil en politiattest kunne brukes som dokumentasjon for at mottakeren har krav på fornyet vandelskontroll, jf.

§ 35-2 annet ledd. Hensett til at det ikke er politiattesten (dokumentet) som sådan, men opplysningene på attesten som skal tilintetgjøres er det heller ikke til hjelp at opplysningene overføres til et annet dokument – for så å tilintetgjøre politiattesten. Siden politiet ikke fører en fortegnelse over utstedte politiattester, vil et eventuelt dokumentasjonsbehov heller ikke kunne bli avhjulpet på denne måten. Departementet er heller ikke kjent med hvordan strafferegistreringsforskriften § 20 praktiseres. Departementet finner spørsmålet vanskelig, men heller i retning av at nødvendighetskravet normalt ikke lenger vil være oppfylt etter at ansettelses- eller bevillingsprosessen er avsluttet. Ordlyden i politiregisterloven § 37 første ledd støtter en slik forståelse av nødvendighetskravet, idet bruken av politiattest der knyttes til det formål å "utelukke fysiske og juridiske personer fra stilling, virksomhet, aktivitet eller annen funksjon". Når det i tillegg sies at politiattest "bare" kan brukes til det formålet, kan det tilsi at politiattester ikke skal kunne oppbevares for å dokumentere at vandelskontrollen ble gjennomført. Et annet viktig poeng i denne sammenheng er også at vandelskontroll ikke nødvendigvis forutsetter at politiattesten kommer i mottakerens besittelse. Formuleringen i de ulike hjemmelgrunnlagene går regelmessig ut på at det skal fremlegges politiattest, at det kan kreves eller kreves fremlagt politiattest eller at vedkommende må dokumentere ren vandel mv. Strengt tatt ville det således være tilstrekkelig at vedkommende møter opp hos arbeidsgiveren mv, viser politiattesten frem, for deretter å ta den med igjen. Formålet med vandelskontrollen vil da være oppnådd. Siden en slik fremgangsmåte for alle praktiske formål ikke lar seg gjennomføre, har det etablert seg en praksis der politiattesten fysisk overleveres til mottakeren – fortrinnsvis ved at den sendes i posten.

Departementet imøteser høringsinstansenes synspunkter, herunder særlig om bestemmelsen bør utformes klarere med henblikk på når politiattesten skal tilintetgjøres. Videre mottar man gjerne tilbakemelding fra både offentlige og private arbeidsgivere mv. om hvordan man praktiserer oppbevaring og makulering av tidligere fremlagte politiattester.

I forlengelsen av det som er sagt ovenfor kan det også opplyses at det har blitt reist spørsmål om politiattester, som overleveres til offentlige organer, må arkiveres i henhold til arkivloven. Etter hva departementet kjenner til er det på bakgrunn av bestemmelsen i strafferegistreringsforskriften § 20 ikke vanlig praksis at politiattester arkiveres, og departementet ville også anse en slik praksis som uholdbar. Man ber

derfor også særlig om Kulturdepartementets syn på saken, idet man ønsker en avklaring av dette spørsmål før forskriften blir vedtatt.

6.5.12 Merknader til bestemmelsene i kapittel 38

I kapittel 38 reguleres de formene for vandelskontroll som ikke gjelder utstedelse av politiattester. Akkreditering er i henhold til politiregisterloven § 36 ikke å anse som vandelskontroll, noe som også er grunnen til at begrepet må nevnes særskilt i overskriften til del 8.

§ 38-1 Vandelsvurdering

I bestemmelsens *første ledd* gjentas av pedagogiske grunner innholdet i begrepet slik det er formulert i politiregisterloven § 36 første ledd nr. 2.

I *annet ledd* uttales det samme som i politiregisterloven § 45 første ledd, hvorefter det på en vandelsvurdering skal anmerke de samme reaksjoner som på en uttømmende politiattest. Det er dog presisert at dette bare gjelder dersom hjemmelsgrunnlaget ikke gir anvisning på at det skal anmerkes færre opplysninger eller opplysninger om verserende saker. Dersom hjemmelsgrunnlaget åpner for at verserende saker anmerkes, gjelder forskriften i kapittel 31 om anmerkning av verserende saker tilsvarende. Det kan her også bemerkes at ordlyden i politiregisterloven § 45 første ledd innebærer at unntakene i politiregisterloven § 41 nr. 1 bokstav a til c også kommer til anvendelse ved vandelsvurdering.

I *tredje ledd* presiseres det for ordens skyld at vedkommendes rett til innsyn i de opplysninger som utleveres i forbindelse med vandelskontrollen ikke er begrenset, selv om vedkommende ikke må samtykke i vandelsvurderingen og selv om politiet heller ikke har noen informasjonsplikt.

§ 38-2 Saksbehandlingsregler for vandelsvurdering

Bestemmelsen gir anvisning på at vandelsvurdering skal utstedes på blankett fastsatt av Politidirektoratet. Det er således ikke lagt opp til "vasking" av lister mv. slik enkelte høringsinstanser har tatt til orde for under høringen av politiregisterloven.

§ 38-3 Straffattest

Bestemmelsen omhandler straffattest som nevnt i politiregisterloven § 36 nr. 3, og er i det alt vesentlige en gjenfortelling av politiregisterloven § 46 annet ledd.

§ 38-4 Saksbehandlingsregler for straffattest

Bestemmelsen gir anvisning på hvilke saksbehandlingsregler som gjelder i forbindelse med utstedelse av straffattest.

Første ledd tilsvarende politiregisterloven § 46, der det fremgår at både politiet, påtalemyndigheten, kriminalomsorgen og domstolene kan fremsette begjæring om straffattest.

I følge *annet ledd* skal straffattest utstedes på blankett fastsatt av Politidirektoratet og sendes til den som har begjært den, jf. *tredje ledd*.

§ 38-5 Akkreditering

Forslaget til denne bestemmelsen krever innledningsvis en nærmere forklaring av historikken.

Politiregisterlovutvalget foreslo å lovfeste akkreditering i sitt utkast til § 40, noe departementet ikke videreførte i proposisjonen. I denne forbindelse ble det i Ot.prp. nr. 108 punkt 12.11.4 på s. 191 høyre spalte anført følgende:

”Departementet finner utover dette heller ikke grunn til å lovfeste akkreditering som en egen form for vandelskontroll. Bakgrunnen for dette er at akkreditering skiller seg fra de øvrige formene for vandelskontroll ved at politiet ved akkreditering ikke utleverer opplysninger til bruk i mottakerens interesse. Akkreditering er en form for godkjenningsordning av personer som skal arbeide eller befinne seg på et sted hvor det av sikkerhetsmessige eller tungtveiende ordensmessig grunner er nødvendig med en kontroll av personen, eventuelt hvor det av samme grunner er nødvendig med en begrensning i antallet personer som bør ha tilgang til stedet. Den eneste informasjonen som utleveres i disse tilfellene er om vedkommende akkrediteres eller ikke.

Departementet ønsker imidlertid å åpne for at det gis regler om akkreditering i forskrift til politiregisterloven, jf. lovforslaget til § 69 første ledd nr. 14.”

I tillegg til dette hadde en lovbestemmelse om akkreditering vært vanskelig å tilpasse de øvrige saksbehandlings- og klagereglene i politiregisterloven, idet akkreditering vanskelig kan sies å være et vedtak slik som andre beslutninger som knytter seg til behandling av opplysninger eller vandelskontroll. Som det fremgår av proposisjonen fant man det likevel hensiktsmessig å regulere akkreditering, noe som nå gjennomføres i forslaget til § 38-5.

I *første ledd* gis det en beskrivelse av de situasjoner der akkreditering kan finne sted. Begrepet ”akkreditering” er definert i § 20-3 nr. 7. Kontroll av personer i forbindelse med tilgang til bestemte områder vil typisk være aktuelt i forbindelse med statsbesøk eller andre arrangementer, der sikkerhetsmessige eller tungtveiende ordensmessige grunner tilsier kontroll. Som regel er det politiet selv som tar initiativ til akkreditering, idet det er politiet som har ansvaret for sikkerheten i forbindelse med statsbesøk mv. Det kan imidlertid også tenkes at de ansvarlige for arrangementer, der de samme hensyn gjør seg gjeldende, henvender seg til politiet med anmodning om akkreditering. Kontrollen foretas ved at politiet får en liste over personer som skal ha tilgang til angjeldende område.

I *annet ledd* gis det anvisning på at politiet i forbindelse med akkreditering bare skal legge vekt på opplysninger som er relevante i forhold til formålet med akkrediteringen. I følge forskriften § 5-1 annet ledd er opplysninger relevante når de har tilknytning til

formålet og er nødvendige for behandlingen. De opplysningene som kan legges vekt på må således være av betydning for forebyggelsen av terror- og sabotasjehandlinger, attentater eller alvorlige ordensmessige forstyrrelser. Dette kan både være opplysninger om ilagte reaksjoner, og andre opplysninger som politiet sitter inne med. I annet punktum gis det anvisning på at sak om akkreditering alltid skal forelegges PST for uttalelse, noe som er i samsvar med gjeldende praksis.

I *tredje ledd* gis det blant annet bestemmelser om saksbehandlingen ved akkreditering. Tilbakemeldingen skal regelmessig bare gå ut på om vedkommende person akkrediteres eller ikke. I de tilfellene der vedkommende ikke akkrediteres gis det med andre ord ikke noen begrunnelse og det opplyses heller ikke hvilke opplysninger som ligger til grunn for avgjørelsen, noe som også er i samsvar med gjeldende praksis. I annet punktum presiseres det for ordens skyld at slik tilbakemelding ikke er gjenstand for klagebehandling, jf. politiregisterloven § 55, noe som også følger av forskriften §§ 18-1 og 18-2 der akkreditering ikke er nevnt. Likeledes presiseres det for ordens skyld at informasjonsplikten i henhold til politiregisterloven § 48 ikke gjelder, i og med at politiet i forbindelse med akkreditering ikke utleverer personopplysninger til offentlige og private i deres interesse.

6.6 Del 9 Informasjonssikkerhet, internkontroll og sporbarhet

Del 9 består av to kapitler om henholdsvis internkontroll og informasjonssikkerhet.

Ved utformingen av denne delen av forskriften har departementet på samme måte som ved utformingen av SIS-forskriften tatt utgangspunkt i de tilsvarende bestemmelsene i forskriften til personopplysningsloven. Kapitlene er således etter sitt innhold i det alt vesentlige identiske med de tilsvarende bestemmelsene i kapittel 2 og 3 i forskrift om behandling av personopplysninger, men er tilpasset politiregisterlovens bestemmelser. Departementet finner derfor heller ikke grunn til å kommentere de enkelte bestemmelsene, slik dette ble gjort tidligere i høringsnotatet. Under behandlingen av forslaget til del 9 har imidlertid Datatilsynet anbefalt at kapittel 39 om internkontroll utformes noe mer utførlig enn de tilsvarende bestemmelsene i personopplysningsforskriften, noe departementet har etterkommet.

Kapittel 40 om informasjonssikkerhet og sporbarhet retter seg for alle praktiske formål til Politiets data- og materielltjeneste (PDMT), idet det er PDMT som har det daglige behandlingsansvar for informasjonssikkerhet, jf. forskriften § 2-3 annet ledd.

Etter hva departementet kjenner til arbeider Datatilsynet med en revisjon av de nevnte kapitlene i forskriften til personopplysningsloven. Siden departementet er opptatt av at bestemmelsen i politiregisterloven på dette området i størst mulig grad er i samsvar med de tilsvarende bestemmelsene i den alminnelige personvernlovgivningen, er man innstilt på å endre forslagene i del 9 i forskriften dersom Datatilsynet innen iverksettingstidspunktet for politiregisterloven og tilhørende forskrift har sluttført omtalte revisjon.

6.7 Del 12 Forskrift om behandling av opplysninger i henhold til internasjonale rettsakter

6.7.1 Innledende merknader

Hensikten med del 12 i forskriften er å samle internasjonale rettsakter, som faller inn under politiregisterlovens virkeområde. Disse rettsaktene er allerede ratifisert og er således bindende for Norge. Det finnes i dag ikke noen samlet oversikt over de forpliktelsene som følger av disse rettsaktene. Både for politiet og brukerne av politiregisterloven og tilhørende forskrift vil det derfor være et godt hjelpemiddel når disse samles i forskriften.

Det er imidlertid viktig å understreke at forskriftene i del 12 bare gjenspeiler de bestemmelsene i rettsaktene som ikke allerede følger av politiregisterloven eller de øvrige delene i forskriften. Det er med andre ord de mer spesifikke bestemmelsene om hvordan utvekslingen skal foregå, herunder hvilke rettigheter og plikter Norge har når det utleveres eller mottas opplysninger, det vil si som avgivende og mottakende stat.

Når det gjelder utveksling av opplysninger med andre fremgår det av politiregisterloven § 22 annet ledd at opplysninger kan utleveres til eller på annen måte gjøres tilgjengelig for utenlandske myndigheter når dette følger av lov eller konvensjon eller avtale som er bindende for Norge. Videre følger det av forskriftshjemmelen i politiregisterloven § 69 annet ledd at det i forskrift kan gis nærmere regler om behandling av opplysninger som følger av konvensjoner mv. som nevnt i lovens § 22.

I del 12 samles i første omgang fire rettsakter, jf. nærmere om disse nedenfor. Departementet tar imidlertid sikte på etter hvert å gi en oversikt over samtlige av de internasjonale rettsaktene som inneholder bestemmelser om utveksling av opplysninger på politisektoren. Videre vil eventuelle fremtidige rettsakter bli tilføyd i denne delen av forskriften.

Som nevnt tidligere er disse rettsaktene allerede ratifisert og derved bindende for Norge. Det er således ikke rom for materiellrettslige endringer. Derimot tar departementet gjerne imot synspunkter hva gjelder strukturen i forskriften til de ulike rettsaktene.

De rettsaktene som er gjenstand for forskriftsregulering er rammebeslutning om personvern i tredje søyle, rammebeslutning om forenkling av utvekslingen av opplysninger og etterretninger mellom medlemsstatenes rettshåndhevende myndigheter, Prüm-avtalen og VIS-forordningen.

6.7.2 Nærmere om de ulike rettsaktene

6.7.2.1 Rammebeslutning om personvern i tredje søyle

Rådets rammebeslutning 2008/977/JIS om vern av personopplysninger i forbindelse med politisamarbeid og rettslig samarbeid i straffesaker ble vedtatt den 27. november

2008. Rammebeslutningen må ses på bakgrunn av øvrige rettsakter som letter informasjonsflyten i EU-området, og hvor en slik informasjonsflyt gjør det nødvendig med felles krav til hvordan personopplysninger behandles. Rammebeslutningen ble ratifisert av Stortinget 3. desember 2009, jf. St.prp. nr. 95 (2008-2009) Samtykke til godtakelse av vedtak om videreutvikling av Schengen-regelverket.

Rammebeslutningen er tatt inn som vedlegg i Ot.prp. nr. 108, og hovedinnholdet i rammebeslutningen er omtalt i proposisjonen i punkt 4.4 på s. 41 flg.

Rammebeslutningen er gjennomført i politiregisterloven, men som nevnt tidligere vil de mer spesifikke bestemmelsene om utveksling bli nedfelt i forskriften, jf. kapittel 64 i forskriften.

6.7.2.2 Rammebeslutning om forenkling av utvekslingen av opplysninger mv
Rammebeslutningen av 18. desember 2006 gjelder "forenkling av utvekslingen av opplysninger og etterretninger mellom medlemsstatenes rettshåndhevende myndigheter". Formålet er hurtig utveksling av eksisterende opplysninger og etterretninger med tanke på gjennomføring av etterforskning og kriminaletterretningsoperasjoner, jf. artikkel 1 nr. 1. Det er oppstilt enkelte frister for utlevering av opplysninger når en medlemsstat anmoder om dette, jf. artikkel 4, samtidig som det er fastsatt egne skjemaer ved utvekslingen av opplysninger.

6.7.2.3 Prüm-avtalen
Prüm-avtalen handler om "intensivering av det grenseoverskridende samarbeid, om bekjempelse av terrorisme og grenseoverskridende kriminalitet". Norge ble tilsluttet Prüm-samarbeidet ved avtale 23. juni 2008 mellom Den europeiske union og Island og Norge om anvendelse av visse bestemmelser i rådsbeslutning 2008/615/JIS mv. Prüm-avtalen inneholder regler om a) elektronisk utveksling av DNA-profiler, fingeravtrykksopplysninger og motorvognopplysninger, b) utlevering av opplysninger i forbindelse med større arrangementer, c) utveksling av opplysninger med tanke på forebygging av terrorhandlinger og d) prosedyrer ved grenseoverskridende politisamarbeid. I skrivende stund har Rådet ikke avgjort når Prüm-avtalen skal tre i kraft. I forskriften inntas bare de bestemmelsene i Prüm-avtalen som faller inn under politiregisterlovens virkeområde.

Departementet gjør særskilt oppmerksom på at adgangen til å søke i motorvognregistre, jf. Section 3, Art. 12 i rådsbeslutningen, ikke er tatt inn i forskriften § 66-3, idet gjennomføring av denne bestemmelsen sorterer under Samferdselsdepartementet

6.7.2.4 VIS-forordningen (Visa information system)
Med Rådsforordning (EF) nr. 767/2008 av 9. juli 2008 (VIS-forordningen), opprettes Visa Information System (VIS). Dette er et felles visuminformasjonsystem for EU- og Schengenmedlemslandene for utveksling av opplysninger mellom statene i forbindelse

med behandling av visumsaker, og for identifisering blant annet ved innreise over Schengen-yttergrense. VIS-forordningen er den juridiske forankringen for opprettelsen av VIS der personvernet er viet særskilt oppmerksomhet både ved at det i forordningens forale pkt. 17 vises til at EU direktiv 95/46/EF om personvern gjelder, samt at forordningen inneholder et særskilt kapittel drift og ansvar for personvern. Rettsakten gir for øvrig nærmere angivelse av blant annet formålet med VIS, hvilke opplysninger som skal registreres i VIS og hvilke myndigheter som skal ha tilgang til hvilke opplysninger, for hvilket bruk i nærmere angitte situasjoner. Nærmere regler om prosedyrer og vilkår for visumutstedelse, herunder opptak av biometriske kjennetegn og lagring i VIS, fremkommer hovedsakelig av Rådsforordning (EF) nr. 810/2009 av 13. juli 2009 (Visumforordningen) artikkel 13.

VIS-forordningen er gjort til norsk rett ved implementering i utlendingsloven §§ 102 til 102 f, der kun bokstav f er trådt i kraft, mens de øvrige bestemmelsene skal settes i kraft når VIS starter opp. Visumforordningen er implementert i utlendingsforskriften § 3-4 ved at hele Visumforordningen er inntatt som vedlegg til utlendingsforskriften.

Behandling av personopplysninger i VIS reguleres av personopplysningsloven. Siden det er åpnet for at også politiet kan gis tilgang til VIS, vil politiets behandling av disse opplysningene reguleres av politiregisterloven og tilhørende forskrift, jf. kapittel 67 i forskriften.

6.7.3 Nærmere om strukturen i forskriften

De fire rettsaktene behandles i egne kapitler, og i forskriften omhandles kun de bestemmelsene som ikke allerede er gjennomført i politiregisterloven. Som nevnt tidligere er hensikten med del 12 ikke bare å samle rettsaktene, men også å gjøre de bestemmelsene som gjelder rettigheter og plikter i forbindelse med utveksling av opplysninger mer oversiktlig og lettere tilgjengelig. De tilsvarende bestemmelsene i de respektive rettsaktene er gjerne ikke systematisert med utgangspunkt i en slik innfallsvinkel, noe som kan føre til at det er vanskelig å finne frem til disse bestemmelsene i de ulike artiklene. Når det imidlertid gjelder innholdet i bestemmelsen har man i det alt vesentlige valgt å videreføre ordlyden slik den lyder i de norske oversettelsene av rettsaktene. I den grad rettsaktene viser til nasjonal regulering, er disse henvisningene erstattet med de aktuelle bestemmelsene i politiregisterloven.

Med dette som bakgrunn har man valgt å dele hvert kapittel inn i tre deler.

Del I er generelle bestemmelser, del II regulerer de tilfeller hvor norsk politimyndighet utleverer opplysninger og del III regulerer de tilfeller hvor norsk politimyndighet mottar opplysninger .

Ikke alle bestemmelsene i rettsaktene gjenfinnes i del 12. For det første fordi enkelte forpliktelser ikke gjelder behandlingen av opplysninger. Et eksempel er bestemmelser i

Prüm-avtalen kapittel 5 om felles patruljering og bruk av våpen. For det annet hører enkelte av forpliktelsene hjemme annetsteds i forskriften, for eksempel i kapitlene om retting og sletting.

7. Kort om de delene av forskriften som blir sendt på høring senere

7.1 Del 3 Tilgang, utlevering og taushetsplikt

I del 3 i forskriften vil det bli gitt nærmere regler om tilgang til opplysninger (adgang til direkte søk), utlevering av opplysninger og taushetsplikt.

Departementet tar sikte på at del 3 deles inn i 5 kapitler, som omhandler generelle bestemmelser, tilgang, utlevering av opplysninger, utleveringsplikt av eget tiltak og pålegg om taushetsplikt/saksbehandlingsregler. I det følgende vi det gis en beskrivelse av hovedinnholdet i de ulike kapitlene.

Kapittel 7: Generelle bestemmelser

I kapittel 7 vil det være nærliggende at det gis en nærmere forklaring om sammenhengen mellom politiregisterloven kapittel 5 og 6 om henholdsvis utlevering av opplysninger og taushetsplikt, jf. politiregisterloven § 19. Likeledes må sammenhengen mellom generelle bestemmelser om tilgang og utlevering og de spesielle bestemmelsene om de samme forhold i forskriften til de enkelte registre klargjøres.

Videre vil man vurdere om det bør gis utfyllende bestemmelser om utlevering av ikke-verifiserte opplysninger, jf. politiregisterloven § 20, herunder i hvilke tilfeller det kan være nødvendig at opplysningene utleveres muntlig.

Endelig kan det være hensiktsmessig å klargjøre i hvilken grad politiregisterloven kapittel 6 om taushetsplikt gjelder for gjenstander, jf. politiregisterloven § 3 fjerde ledd, der det heter at reglene om taushetsplikt gjelder i den grad opplysningene omfattes av § 23. Som regel vil opplysninger også være personopplysninger, men dette er ikke i seg selv tilstrekkelig for at taushetspliktsbestemmelsene kommer til anvendelse, jf. at § 23 gjelder opplysninger om "noens personlige forhold".

Kapittel 8: Tilgang (direkte søk)

I henhold til politiregisterloven § 21 menes med tilgang til opplysninger rett til direkte søk. Bestemmelsen nødvendiggjør forskriftsregulering av flere forhold. Hensett til at det også i forskriften til de enkelte registrene i del 12 vil bli gitt forskrifter om tilgang, vil bestemmelsene i kapittel 4 være av mer generell art.

Spørsmålet om hvem som gis tilgang har to sider. Det fremgår av politiregisterloven at det *bare* er tjenestemenn i politiet og påtalemyndigheten som kan gis tilgang til opplysninger. Dette innebærer at det ikke er adgang å tillate tilgang for andre, som for eksempel andre offentlige organer. En slik tilgang krever derved særskilt lovhjemmel.

Derimot vil direkte overordnet myndighet, som for eksempel Politidirektoratet og Justisdepartementet, få tilgang i forbindelse med kontroll- og tilsynsvirksomhet.

Departementet har i den senere tid fått en rekke henvendelser fra andre offentlige, som anmodet om å få tilgang til ulike registre som føres av politiet. Det kan derfor være hensiktsmessig at forbudet mot tilgang for andre enn politiet og påtalemyndigheten kommer uttrykkelig frem i forskriften.

Dernest vil det bli gitt generelle regler om bemyndigelse av tjenestemenn som skal gis tilgang etter mønster fra SIS-forskriften § 1-6, herunder hvilke prosedyrer som skal følges i forbindelse med bemyndigelse.

Videre vil det være naturlig å gi nærmere bestemmelser om tilgangsbegrensning hva gjelder tilgang til opplysninger med særskilt beskyttelsesbehov, som for eksempel ikke-verifiserte opplysninger, særlig sensitive opplysninger som nevnt i politiregisterloven § 7 og opplysninger som ikke er kvalitetssikret som nevnt i politiregisterloven § 8.

Endelig vil man vurdere å gi presiserende bestemmelser med henblikk på hva som menes med "tjenestemessig behov".

Kapittel 9: Utlevering av opplysninger

Kapittel 9 vil bli omfattende idet det omfatter §§ 23 til 34 i politiregisterloven.

Til høringsinstansenes orientering kan det kort nevnes at politiregisterloven samler alle taushetspliktsbestemmelser for politiet og påtalemyndigheten. Etter gjeldende rett er politiets taushetsplikt og adgangen til å utlevere opplysninger regulert i henholdsvis straffeprosessloven §§ 61 a flg., politiloven § 24 og strafferegistreringsloven § 8. Når politiregisterloven trer i kraft, vil strafferegistreringsloven og de nevnte bestemmelsene i straffeprosessloven og politiloven bli opphevet, med unntak av de deler av politiloven § 24 som gjelder politiets forvatningsvirksomhet. En annen vesentlig forskjell mellom gjeldende rett og fremtidig regulering er at dagens system skiller mellom opplysninger som har politiets saksbehandling som kilde (straffeprosessloven § 61a flg. og politiloven § 24) på den ene siden og opplysninger som hentes fra registre (strafferegistreringsloven § 8) på den annen side. Ved utformingen av de gjeldende taushetspliktsbestemmelsene har man med andre ord tatt utgangspunkt i *hvilket formål opplysningene er innhentet for*, og sekundærbruken er regulert deretter.

Politiregisterloven er bygget opp på en annen måte. Her vil det være styrende *hvilke formål opplysningene utleveres til*, uavhengig av hvor de kommer fra, så lenge de kommer fra politimessig arbeid.

Det mest sentrale skillet går mellom utlevering av opplysninger til politimessige formål, det vil si at utlevering skjer i politiets egen interesse, og utlevering til andre formål, herunder til offentlige og private mottakere i deres interesse, jf. politiregisterloven §§ 30 og 31. De nevnte bestemmelsene skiller i tillegg mellom de situasjoner der politiet

”kan” utlevere opplysninger og der politiet har plikt til å utlevere opplysninger. I denne sammenheng siktes det til de tilfeller der politiet plikter å utlevere opplysninger av eget tiltak. Denne plikten omtales i dag som *meldeplikt* og er regulert i påtaleinstruksen kapittel 5. Begrepet vil imidlertid ikke kunne videreføres, idet det med ”meldeplikt” i politiregisterloven menes den behandlingsansvarliges plikt til å sende melding til Datatilsynet, jf. § 57. Bestemmelsene i påtaleinstruksen kapittel 5 vil bli videreført i forskriften til politiregisterloven.

Departementet har tidligere tilskrevet alle departementene og anmodet om innspill med henblikk på utformingen av forskriften til politiregisterloven § 30 om utlevering av opplysninger til offentlige organer i deres interesse, idet man finner det hensiktsmessig at man i forskriften får frem en viss eksemplifisering av til hvilke organer og til hvilke formål politiet kan utlevere opplysninger til. Det er verken mulig eller ønskelig at en slik opplisting av typetilfeller er uttømmende, men en eksemplifisering bidrar etter departementets oppfatning til å skape bedre klarhet og forutsigbarhet, og vil i tillegg kunne være retningsgivende for de tilfellene som ikke er uttrykkelig nevnt.

Departementet tar også sikte på å benytte seg av den samme fremgangsmåten hva gjelder utlevering av opplysninger til private i deres interesse, jf. politiregisterloven § 31. I denne sammenheng bes særlig Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) og Finansnæringsens Fellesorganisasjon (FNO) om innspill om hvilke private organer, som for eksempel banker og forsikringsselskaper, etter gjeldende rett får utlevert opplysninger fra politiet og til hvilke formål.

Kapittel 10: Utleveringsplikt av eget tiltak (meldeplikt)

Kapittel 10 vil i det alt vesentlige være en videreføring av bestemmelsene i påtaleinstruksen kapittel 5 om meldeplikt.

Kapittel 11: Pålegg om taushetsplikt og saksbehandlingsregler

Departementet tar sikte på at det i kapittel 10 gis utfyllende bestemmelser om politiets adgang til å pålegge mottakeren av utleverte opplysninger taushetsplikt, jf. politiregisterloven § 35. Videre vil det bli gitt nærmere saksbehandlingsregler i forbindelse med utleveringen av opplysninger, jf. for eksempel politiregisterloven § 27 siste ledd hvoretter politiet blant annet skal nedtegne hvilke opplysninger som er utlevert og til hvem.

7.2 Del 4 Informasjonsplikt, innsyn, retting, sletting og sperring

I del 4 i forskriften vil det bli gitt utfyllende bestemmelser til kapittel 8 i politiregisterloven, som regulerer de samme forhold.

I denne delen av forskriften vil det imidlertid bare bli gitt bestemmelser av generell art. De mer konkrete bestemmelsene om innsyn og særlig om retting og sletting, herunder slettefrister, vil bli fastsatt i forskriftene til de ulike registrene i del 11.

I det følgende vil departementet kort skissere hvilke forhold man tar sikte på å regulere i del 4 i forskriften.

Kapittel 12: Informasjonsplikt

Informasjonsplikt er regulert i politiregisterloven § 48, og som det fremgår der er politiets informasjonsplikt begrenset til å gjelde utlevering av opplysninger til offentlige organer og private i deres interesse. Videre er det i bestemmelsens annet ledd oppstilt en rekke unntak fra informasjonsplikten.

I forskriften vil det bli gitt nærmere anvisning på hvordan informasjonsplikten gjennomføres. Videre vil man vurdere å gi nærmere regler om innholdet i unntaket i politiregisterloven

§ 48 annet ledd nr. 3, hvoretter informasjonsplikten ikke gjelder der utlevering ikke er av "vesentlig betydning" for den registrerte.

Kapittel 13: Innsyn

Innsyn er regulert i politiregisterloven § 49. Hovedregelen er etter dette at den registrerte har rett til innsyn med de unntakene som er nevnt i bestemmelsens siste ledd. Videre skilles det i § 49 mellom dokumentinnsyn i straffesaker og innsyn utenfor den enkelte straffesak.

I forskriften vil det bli foretatt en nærmere regulering av når innsyn reguleres av henholdsvis straffeprosessloven og politiregisterloven. Man vurderer også å gi utfyllende bestemmelser i tilknytning til § 49 tredje ledd, hvoretter den registrerte har rett til å få opplyst hvorvidt opplysninger om vedkommende er utlevert, hvem de er utlevert til og hvilke opplysninger som er utlevert.

Kapittel 14, 15 og 16: Retting, sletting og sperring

Retting, sletting og sperring er regulert i politiregisterloven §§ 50 til 52.

I forskriften til bestemmelsene om retting og sletting vil det bli gitt presiserende bestemmelser om forholdet til arkivloven, jf. politiregisterloven § 50 første ledd, hvoretter opplysninger skal slettes med mindre de skal oppbevares i henhold til arkivloven.

Dernest vil man vurdere om det bør gis utfyllende bestemmelser med henblikk på hva som menes med feil som ikke kan rettes, jf. § 51 annet ledd.

Endelig vil det være nødvendig å gi nærmere regler om bruk av opplysninger som er sperret, jf. politiregisterloven § 52.

Kapittel 17: Saksbehandlingsregler

Saksbehandlingsregler for begjæringer om innsyn, retting, sletting eller sperring er nedfelt i politiregisterloven § 54.

I forskriften vil det bli gitt nærmere regler for hvordan slike begjæringer skal behandles, herunder vil det bli gitt nærmere anvisning på hvordan negative vedtak skal begrunnes for å unngå at man tilkjennevir at det foreligger en registrering, jf. § 54 siste ledd.

7.3 Del 7 Nærmere om behandling av opplysninger i straffesaker

Politiregisterloven gjelder for all behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten, herunder også for behandling av opplysninger i straffesaker.

I politiregisterloven er det likevel gitt en rekke særbestemmelser eller unntak hva gjelder behandling av opplysninger i straffesaker. Begrunnelsen for dette er hovedsakelig at denne behandlingen også må ses i sammenheng med straffeprosesslovens bestemmelser.

Disse avgrensningene reiser en rekke vanskelige spørsmål. I forskriften skal man søke å klargjøre de unntakene og særreglene som er gitt i politiregisterloven hva gjelder behandling av opplysninger i straffesaker. Kapitteloversikten til del 7 i innholdsfortegnelsen er foreløpig, idet man ennå ikke har full oversikt over hvilke problemstillinger som gjør seg gjeldende i så måte. Et vesentlig skille går imidlertid mellom de opplysninger som er en del av straffesaksdokumentene, og opplysninger som behandles utenfor disse. Sistnevnte reguleres fullt ut av politiregisterloven, og tyngdepunktet i denne delen av forskriften vil således ligge der.

7.4 Del 10 Meldeplikt, tilsyn og personvernråd giverordning

I del 10 i forskriften vil det bli gitt nærmere regler om meldeplikt, tilsyn og personvernråd giverordningen.

Meldeplikt er regulert i politiregisterloven § 57. Bestemmelsen gir ikke anvisning på obligatoriske forskrifter, men i henhold til politiregisterloven § 69 nr. 22 kan det gis forskrifter om hva meldingen skal inneholde, unntak fra meldeplikten og forenklet meldeplikt. Departementet antar at det kan være hensiktsmessig å gi enkelte presiserende bestemmelser om meldeplikt, noe man vil vurdere nærmere i samråd med Datatilsynet.

Tilsyn og ulike forhold knyttet til tilsynsvirksomheten er regulert i politiregisterloven §§ 58 til 62. Ingen av disse bestemmelsene gir anvisning på obligatoriske forskrifter, men i henhold til politiregisterloven § 69 nr. 23 kan det gis forskrift om saksbehandlingsregler i forbindelse med kontroll etter §§ 59 og 60.

Når det gjelder § 59 om Datatilsynets kontroll etter begjæring fra den registrerte kan det være nærliggende å gi nærmere bestemmelser hva gjelder bestemmelsens annet ledd, der politiregisterloven § 54 siste ledd gis tilsvarende anvendelse. Dette innebærer at heller ikke Datatilsynet kan utforme sitt svar på en slik måte at det tilkjennevir at det

foreligger en registrering, noe som vil gjelde i alle saker der vedkommende ikke vet om han er registrert. I denne forbindelse vil det kunne gis forskrifter om hvordan svaret skal utformes og rutiner for kontakt mellom Datatilsynet og politiet for å sikre at tilsynet er kjent med at vedkommende tidligere har fått avslag på en begjæring om innsyn mv.

Når det gjelder § 60 kan det være hensiktsmessig at det gis presiserende bestemmelser hva gjelder Datatilsynets påleggskompetanse. Bestemmelsens første ledd er vanskelig tilgjengelig og departementet vil av pedagogiske grunner vurdere å splitte første ledd opp i flere bestemmelser i forskriften, slik at det enklere å se i hvilke tilfeller tilsynet har påleggskompetanse og i hvilke tilfeller tilsynet bare kan gi anmerkning. Videre kan det være grunn til å gi nærmere bestemmelser om hvordan den behandlingsansvarlige skal håndtere anmerkning fra tilsynet.

Personvernrådgiverordningen er regulert i politiregisterloven § 63, og i bestemmelsens annet ledd er det gitt anvisning på obligatoriske forskrifter. Som det fremgår av merknadene til § 63, jf. Ot.prp. nr. 108 på s. 325 er utformingen av bestemmelsen noe foreløpig idet man ikke ønsket å foregripe utformingen av den tilsvarende bestemmelsen i personopplysningsloven som vil bli vedtatt i forbindelse med de endringer som vil bli foreslått som følge av etterkontrollen av personopplysningsloven, jf. også nærmere om dette i punkt 16.3.4 i proposisjonen. Problemet i denne sammenheng er at arbeidet med endringen av personopplysningsloven foreløpig er lagt i ro i påvente av EUs bebudete revisjon av personverndirektivet. Situasjonen er derved en noe annen enn hva man forutsatte da proposisjonen ble fremmet.

Departementet tar likevel sikte på å gi nærmere regler om personvernrådgiverens oppgaver mv. Alternativet hadde vært å foreslå en overgangsregel i iverksettingsproposisjonen, jf. punkt 2 i høringsnotatet, der man kunne fastsette at iverksetting av den obligatoriske forskriftsbestemmelsen i § 63 annet ledd utsettes med den følge at det må gis forskrifter for at bestemmelsen skal gjelde. Departementet vil komme tilbake til dette spørsmål når forskriften til del 10 sendes på høring.

7.5 Del 11 Forskrift til politiets registre

I denne delen av forskriften gjennomføres politiregisterloven § 14, hvoretter hvert register eller behandling som er gjenstand for meldeplikt, skal gis en egen forskrift.

De forhold som skal fremgå eller reguleres i forskriften til de ulike registre er:

- Hvilket rettslig grunnlag som hjemler behandlingen
- Formålet med behandlingen
- Hvem som er behandlingsansvarlig
- Hvilke opplysningskategorier som kan registreres
- Hvem i politiet og påtalemyndigheten som har tilgang til opplysningene
- Adgangen til å utlevere opplysningene

- Innsyn, retting, sperring og sletting av opplysninger
- Informasjonssikkerhet og internkontroll

De registre som er gjenstand for forskriftsregulering er blant annet følgende:

Reaksjonsregisteret

Kriminaletterretningsregistre

DNA-registeret

Foto- og fingeravtrykkregisteret

Saknetregisteret

Etterlysningsregistre

Grensekontrollregisteret

Politiets utlendingsregister

Vaktjournaler

8. Økonomiske og administrative konsekvenser

Forskriften medfører ingen nevneverdige økonomiske og administrative konsekvenser utover det som er lagt til grunn i forbindelse med vedtakelsen av politiregisterloven, jf. Ot.prp.nr. 108 (2008-2009) kapittel 20.